

สวทช.
NSTDA

บทเรียนและกรณีศึกษา ด้านจรรยาบรรณการวิจัย

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

สวทช.
NSTDA

บทเรียนและกรณีศึกษา ด้านจริยธรรมการวิจัย

คณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ
(Thailand Research Integrity Network: TH-RIN)

และ

ฝ่ายพัฒนาคุณภาพและจริยธรรมการวิจัย
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมการสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม
จาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

บทเรียนและกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัย

เอกสารเผยแพร่

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2567

จำนวน 200 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2566 พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

โดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ไม่อนุญาตให้คัดลอก ทำซ้ำ และดัดแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น

จัดทำโดย

ฝ่ายพัฒนาคุณภาพและจริยธรรมการวิจัย (QRI)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

โทรศัพท์: 0-2564-7000 ต่อ 71834, 71843-71844

E-mail: QRI@nstda.or.th

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

คณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ
(Thailand Research Integrity Network: TH-RIN)

ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
ศ.นพ.ยง ภู่วรวรรณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นพ.กิตติศักดิ์ กุลวิจิตร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.นพ.ประสิทธิ์ ผลิตผลการพิมพ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ศ.ดร.สุรศักดิ์ วงศ์รัตนชีวิน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศ.(เชี่ยวชาญพิเศษ) ดร.วัชระ กสิณฤกษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ดร.สุภา หารหนองบัว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศ.ดร.สมฤกษ์ จันทระอัมพร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ศ.ดร.มนต์ชัย ดวงจินดา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.สุภาภรณ์ ชีวะธนรักษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รศ.ดร.สพ.ญ.วลาสินี ศักดิ์คำดวง	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.ดร.ศุภศิลป์ มณีรัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ภญ.พัชราภรณ์ สูดชาภา	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
รศ.ดร.วินิตา บุญโยดม	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.สมบุญ สหสิทธิวัฒน์	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
ดร.อณณฉนิชา โตกิจกล้าวัฒน์	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำ

ฐิติวรรณ เกิดสมบูรณ์
รัตนพรรณ ภูมิรัตน์
รุจิกร ทรัพย์สมปอง
ณัฐพัชร รักรการ

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

จัดทำโดย

ฝ่ายพัฒนาคุณภาพและจริยธรรมการวิจัย (QRI)
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)
111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
โทรศัพท์: 0-2564-7000 ต่อ 71834, 71843-71844
E-mail: QRI@nstda.or.th

Download

คำนำ

ปัจจุบันความต้องการใช้ประโยชน์จากการวิจัยมีมากขึ้น จึงทำให้นักวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้อง มักมองข้ามและไม่ให้ความสำคัญกับหลักการจริยธรรมการวิจัยเท่าที่ควรก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัยขึ้นทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา โดยพบว่ากรณีการประพฤติมิชอบทางการวิจัยส่วนใหญ่ เกิดจากผู้วิจัยไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนัก ละเลยที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการวิจัยและจริยธรรมการวิจัยที่พึงมีและพึงปฏิบัติ ดังนั้น การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาจากการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย รวมทั้งวิธีการแก้ไข และป้องกันให้แก่ นักวิจัย เป็นการผลักดันงานวิจัยที่อยู่ในความเสี่ยง ให้ขึ้นมาอยู่ในระดับที่มีความรับผิดชอบทางการวิจัย และนำไปสู่ความเชื่อมั่นว่าการดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรม กฎหมาย และการทำงานวิจัยที่โปร่งใส มีคุณภาพและเชื่อถือได้

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะหน่วยงานภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีพันธกิจตามพระราชบัญญัติบริหารราชการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการจัดทำมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย มุ่งสร้างความเข้มแข็งด้านมาตรฐานการวิจัยและนวัตกรรมให้กับประเทศ มีกลไกสนับสนุนการดำเนินงานด้านมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย ตระหนักและให้ความสำคัญของจริยธรรมการวิจัย ที่กำลังเป็นปัญหาในวงการวิจัยอยู่ในขณะนี้ จึงได้จัดทำ “บทเรียนและกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาเครือข่ายและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยด้านจริยธรรมการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยสำหรับนักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย ผู้บริหารสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยหน่วย

งานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจด้านจริยธรรมการวิจัย และส่งเสริมให้การดำเนินงานวิจัยและการบริหารจัดการด้านการวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ให้อยู่บนพื้นฐานของหลักการจริยธรรมการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

วช. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า “บทเรียนและกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัย” ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ดร.วิภารัตน์ ติ่ออง
ผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
กุมภาพันธ์ 2567

คำนำ

จริยธรรมการวิจัยเป็นเรื่องที่สถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัยและองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั่วโลกล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญ เนื่องจาก การขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเรื่องจริยธรรมการวิจัย จะนำไปสู่ การประพฤติมิชอบทางการวิจัย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวงการวิชาการ เป็นอย่างมาก อีกทั้ง ในปัจจุบัน เราอาจพบปัญหาการกระทำผิดจริยธรรมการวิจัย ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่นักวิจัยสามารถทำได้ง่ายมากขึ้น เช่น การซื้อขายข้อมูลผู้ให้ข้อมูล หรือการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเช่นปัญญาประดิษฐ์ มาช่วยในกระบวนการทำ วิจัยในลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมการวิจัย เป็นต้น

ที่ผ่านมา นั้น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องตามหลักจริยธรรมการวิจัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการจัดตั้ง “ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย” ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “ฝ่ายพัฒนาคุณภาพ และจริยธรรมการวิจัย” และริเริ่มการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย โดยทำหน้าที่ในการส่งเสริมการวิจัยให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรมการวิจัยและ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีหน้าที่รับผิดชอบในการรับแจ้งเบาะแสและข้อ ร้องเรียนการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (Research misconduct) เพื่อนำ เรื่องร้องเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับ สวทช. เข้าสู่กระบวนการกำกับดูแล และ สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงต่อไป

นอกจากนี้ สวทช. ยังได้มีส่วนร่วมทำ หน้าที่ในคณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการ วิจัยของประเทศ หรือ Thailand Research Integrity Network (TH-RIN) เพื่อบริหารจัดการ การดำเนินงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมและ สนับสนุน การสร้างความตระหนักด้านจริยธรรม การวิจัยของประเทศในระยะแรกนี้ ก่อนที่จะ

ส่งผ่านภารกิจนี้ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่จะกำกับดูแลงานด้านจริยธรรมการวิจัยในระดับประเทศต่อไป

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “**หลักบูรณาภาพการวิจัย: การนำไปใช้ในประเทศไทย (Principles of Research Integrity: Application to Thailand)**” ที่ได้จัดทำขึ้น และตัวอย่างกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กร เพื่อกำหนดนโยบาย และทิศทางในการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างวัฒนธรรม ทักษะคติ และค่านิยมต่อการปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้บุคลากรดำเนินการวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเอง องค์กร และสังคม โดยมุ่งหวังว่าประเทศไทยจะก้าวไปสู่การดำเนินงานด้านการวิจัยอันเป็นมาตรฐานสูงสุดในอนาคต

ศาสตราจารย์ ดร.ชูกิจ ลิมปิจำนงค์

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

กุมภาพันธ์ 2567

คำนิยาม

ความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างความเชื่อมั่นด้านจริยธรรมการวิจัยท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกไปสู่ยุคดิจิทัลและชีวิตวิถีใหม่ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วนั้น ถือเป็นสิ่งที่สร้างความท้าทายสำหรับวงการวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันพบการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (Research misconduct) เกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ และถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวงการวิจัยเป็นอย่างมาก หลายกรณีก็ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การพัฒนาหรือปรับปรุงกลไกการกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย โดยหากผู้วิจัยมีการดำเนินการวิจัยอย่างซื่อสัตย์และจรรยาบรรณที่ดีแล้ว ก็อาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์ที่สังคมและประเทศชาติจะได้รับ รวมถึงความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรได้ ปัจจุบันจึงเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าการกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทของประเทศนั้น ๆ แต่ล้วนแล้วมีจุดประสงค์เดียวกันคือ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการวิจัย ที่มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับหลักจริยธรรมการวิจัยที่ดี

เหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ด้านจริยธรรมการวิจัย โดยการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ หรือ Thailand Research Integrity Network (TH-RIN) เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความตระหนัก ด้านจริยธรรมการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับงานด้านจริยธรรมการ

วิจัย รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรด้านจริยธรรมการวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านจริยธรรมการวิจัย ระหว่างเครือข่ายการวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

โดยหนึ่งในผลงานสำคัญ คือ การจัดทำคู่มือบทเรียนด้านจริยธรรมการวิจัย ซึ่งจะบรรจุ **“หลักบูรณภาพการวิจัย: การนำไปใช้ในประเทศไทย (Principles of Research Integrity: Application to Thailand)”** สำหรับการประกาศเจตนารมณ์ด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์และสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการทำวิจัยในหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะเกิดความรู้และตระหนักถึงประเด็นด้านจริยธรรมการวิจัย และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐาน มีการทำงานที่โปร่งใส และเชื่อถือได้ ลดโอกาสการประพฤติผิดทางจริยธรรมการวิจัย รวมถึงหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กร ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญและมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาการกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยของประชาคมวิจัยในประเทศไทย ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านจริยธรรมการวิจัยทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติต่อไป

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์
ประธานคณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ (TH-RIN)
กุมภาพันธ์ 2567

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	13
บทที่ 2 หลักบูรณภาพการวิจัย: การนำไปใช้ในประเทศไทย (Principles of Research Integrity: Application to Thailand)	15
ที่มาและเหตุผล	15
บูรณภาพการวิจัย (Research Integrity)	16
6 หลักการสำคัญ	17
11 สิ่งที่ควรทำ	18
11 สิ่งที่ไม่ควรทำ	21
บทที่ 3 แนวทางการส่งเสริมด้านจริยธรรมการวิจัย และการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ	24
แนวทางการดำเนินงานของนักวิจัย เพื่อส่งเสริมให้เกิด จริยธรรมในการทำวิจัย	24
บทบาทของสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หรือหน่วยงานต้นสังกัด	32
บทที่ 4 แนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาการประพฤติผิด จริยธรรมการวิจัย	40
ลักษณะของการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย	41
ปัจจัยที่ทำให้เกิดการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย	24
ผลกระทบจากการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย	26
มาตรการป้องกัน ติดตาม และตรวจสอบการประพฤติผิด จริยธรรมการวิจัย	27
แนวทางการจัดการเมื่อเกิดการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย	31

บทที่ 5 ตัวอย่างกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัย	35
กรณีศึกษาที่ 1: ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ กับจริยธรรมการวิจัย	35
กรณีศึกษาที่ 2: งานวิจัย/บทความวิชาการที่ไม่มีจริง	37
กรณีศึกษาที่ 3: ผลงานวิจัยที่ไม่อาจทำซ้ำได้	41
กรณีศึกษาที่ 4: การโคลนนิ่งมนุษย์สุดอื้อฉาวลงโลก	44
กรณีศึกษาที่ 5: การใส่ร้ายด้วยการลอกเลียนบทความวิชาการ	46
กรณีศึกษาที่ 6: การปลอมแปลงข้อมูลการวิจัย	
สู่การเกิดนวัตกรรมลงโลก	48
เอกสารอ้างอิง	51
ภาคผนวก	84
สื่อ/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมการวิจัยสำหรับศึกษาเพิ่มเติม	

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

นอกจากการมีความสามารถและศักยภาพในการดำเนินงานวิจัยแล้ว นักวิจัยยังจำเป็นต้องมีจริยธรรมในการทำวิจัย ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานหนึ่งของวิชาชีพวิจัยด้วย ทั้งนี้ รวมไปถึง องค์กรต้นสังกัดของนักวิจัยก็ต้องให้ความสำคัญและมีหน้าที่สร้างสรรค์สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมการวิจัยขึ้นภายในหน่วยงานอีกด้วย

สิ่งสำคัญหนึ่งของการส่งเสริมด้านจริยธรรมการวิจัย คือ การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยระหว่างองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จึงได้จัดทำ “บทเรียนและกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัย” เพื่อให้ให้นักวิจัยและองค์กรต่าง ๆ ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัย ตั้งแต่การส่งเสริมด้านจริยธรรมการวิจัยและการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ ไปจนถึงการป้องกันและจัดการกับปัญหาการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ เนื้อหาสาระที่อยู่ในคู่มือฉบับนี้มีทั้งส่วนที่เป็นความรู้และหลักการพื้นฐานด้านจริยธรรมการวิจัย และส่วนที่มีลักษณะเป็นข้อแนะนำในประเด็นสำคัญที่ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง หรือนโยบายขององค์กรได้ นอกจากนี้ คู่มือฉบับนี้ยังมีการรวบรวมกรณีศึกษาด้านจริยธรรมการวิจัยที่มาจากประสบการณ์จริง ซึ่งมีทั้งกรณีที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และกรณีที่น่าสนใจอื่น ๆ กรณีศึกษาเหล่านี้จะช่วยจุดประกายให้ผู้อ่านได้ศึกษาปัญหาและร่วมคิดวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ไขในกรณีต่าง ๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานที่ดี ตลอดจนการป้องกันปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นซ้ำได้ในองค์กรต่าง ๆ

การจัดทำคู่มือฉบับนี้จะช่วยเชื่อมโยงองค์กรต่าง ๆ ให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการยกระดับการพัฒนาด้านจริยธรรมการวิจัยของประชาคมวิจัยไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยสำหรับนักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย ผู้บริหารสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านจริยธรรมการวิจัย และส่งเสริมให้การดำเนินงานวิจัยและการบริหารจัดการด้านการวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ อยู่บนพื้นฐานของหลักการจริยธรรมการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
3. เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้มแข็งด้านจริยธรรมการวิจัยให้แก่ประชาคมวิจัยไทย

บทที่ 2

หลักบูรณภาพการวิจัย: การนำไปใช้ในประเทศไทย

(Principles of Research Integrity: Application to Thailand)

ที่มาและเหตุผล

บูรณภาพการวิจัย (Research Integrity) เป็นเรื่องที่สำคัญที่สถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัย และหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั่วโลกล้วนแล้ว แต่ให้ความสำคัญ เนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเรื่อง จริยธรรมการวิจัย จะนำไปสู่การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย ซึ่งเป็นปัญหา สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวงการวิชาการเป็นอย่างมาก และเนื่องด้วยการเกิดขึ้น ของการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยในรูปแบบใหม่ ๆ ประกอบกับการพัฒนา ของเทคโนโลยีที่เอื้อให้นักวิจัยสามารถกระทำผิดจริยธรรมการวิจัยได้ง่ายมาก ขึ้น ทั้งโดยที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ จึงทำให้สถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านจริยธรรมการวิจัย และการตรวจสอบและป้องปราม การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยของบุคลากรในสังกัดของตนเอง ซึ่งการ ดำเนินงานดังกล่าวถือเป็นหนึ่งในหน้าที่ที่ผู้บริหารของสถาบันจะต้องดำเนินการ และกำหนดให้มีมาตรการการกำกับดูแลบุคลากรของตนเองที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม แนวทางการกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยของสถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ อาจมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้การ ดำเนินงานวิจัยของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยในประเทศไทย เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน มีคุณภาพ มาตรฐานด้านจริยธรรมการวิจัยในระดับเดียวกัน

คณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ (Thailand Research Integrity Network, TH-RIN) จึงมีการหารือและเสนอให้จัดทำหลักบูรณาภาพการวิจัย สำหรับการนำไปใช้ในประเทศไทย เพื่อเป็นการประกาศเจตนารมณ์ด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ เพื่อให้ประชาคมวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความมั่นใจได้ว่าผลงานวิจัยของประเทศไทยจะมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ซึ่งการจัดทำและประกาศใช้ “หลักบูรณาภาพการวิจัย: การนำไปใช้ในประเทศไทย (Principles of Research Integrity: Application to Thailand)” ฉบับนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจริยธรรมการวิจัยที่ดี และสามารถพัฒนาไปสู่การนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประกาศเจตนารมณ์ด้านมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัยของประเทศไทย และใช้เป็นหลักการชี้แนะ (Guiding Principle) ด้านจริยธรรมการวิจัย ให้แก่สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย

นักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย อาจารย์ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัยของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นิสิต/นักศึกษา ตลอดจนประชาคมวิจัยในประเทศไทย

บูรณาภาพการวิจัย (Research Integrity)

บูรณาภาพการวิจัย (Research Integrity) หมายถึง การดำเนินงานวิจัยด้วยความซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อหลักการ รวมถึงการมีศีลธรรมจรรยา ทัศนคติ และการประพฤติในการทำวิจัยที่เหมาะสม สอดคล้องตามหลักจริยธรรม กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้สาธารณชนเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจต่อวิธีการทดลองและข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัย

จริยธรรมการวิจัย (Research Ethics) หมายถึง การดำเนินงานวิจัยด้วยความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมหรือค่านิยมในสาขาการวิจัยต่าง ๆ ตั้งแต่การออกแบบและวางแผนการวิจัย การปฏิบัติต่ออาสาสมัคร หรือสัตว์ทดลองในโครงการวิจัย ตลอดจนการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น ดังนั้น “จริยธรรมการวิจัย” (Research Ethics) จึงมีความหมายที่กว้างกว่า “บูรณภาพการวิจัย” (Research Integrity) ¹

6 หลักการสำคัญ

หลักการพื้นฐานด้านจริยธรรมการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. สร้างวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ดี ในการทำวิจัยที่ส่งเสริมให้เกิดบูรณภาพการวิจัย (Research integrity) ผ่านการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การให้ความรู้ และการสื่อสารที่เปิดเผย
2. ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ไม่ขัดต่อกฎหมาย สอดคล้องกับหลักจริยธรรม และธรรมาภิบาล
3. เปิดเผย/เผยแพร่ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ให้เป็นสาธารณะ เข้าถึงได้ง่าย และแบ่งปันประโยชน์อย่างทั่วถึง กรณีที่ใช้งบประมาณจากภาษีประชาชน
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการวิจัย เพื่อสร้างให้เป็นบรรทัดฐานของวงการวิจัย
5. ดำเนินการวิจัย พัฒนา และพิจารณาทบทวนกิจกรรมการวิจัยด้วยความซื่อสัตย์ รวมถึง รายงานและสื่อสารผลงานวิจัยอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และครอบคลุม
6. เคารพเพื่อนร่วมงาน ผู้เข้าร่วมการวิจัย ตลอดจนสังคม ระบบนิเวศ มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

¹ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติศัพท์และคำจำกัดความของคำว่า “Research Integrity” และ “Research Ethics” ที่เป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการ อีกทั้ง คำศัพท์ทั้งสองยังมีความหมายที่คาบเกี่ยวกัน ดังนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจตรงกัน และป้องกันความสับสนที่อาจเกิดขึ้น คณะผู้จัดทำจึงขอใช้คำศัพท์ภาษาไทยและคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นในเอกสารฉบับนี้ และเนื่องด้วยสาระสำคัญของเอกสารฉบับนี้เป็นการกล่าวถึงกระบวนการทำวิจัยที่มีมาตรฐานที่จะสร้างความน่าเชื่อถือในผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเป็นสำคัญ จึงเป็นที่มาของชื่อเอกสาร “หลักบูรณภาพการวิจัย: การนำไปใช้ในประเทศไทย (Principles of Research Integrity: Application to Thailand)”

11 สิ่งที่ต้องทำ

หมวดที่ 1 การทำวิจัยด้วยความรับผิดชอบ (Responsible Conduct of Research)

- 1. บุรณภาพ (Integrity)** เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่จะได้มาซึ่งผลงานวิจัยที่ดี ทำให้กระบวนการวิจัยและผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ผลงานวิจัยที่ดียังต้องสอดคล้องกับหลักจริยธรรม (ethics) ไม่ขัดต่อกฎหมาย และหลักธรรมาภิบาล (governance) ผลงานจึงจะถือเป็นผลงานที่ดีและได้มาตรฐาน
- 2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)** มีความสำคัญต่อคุณภาพของงานวิจัย วิธีการวิจัยจะต้องสามารถทำซ้ำและให้ผลลัพธ์แบบเดียวกันได้ (reproducibility) ข้อมูลต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน ได้มาจากการวัดโดยเครื่อง มีค่าที่เชื่อถือได้ มีการทำซ้ำอย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการพิจารณาตรวจสอบหรือ Peer review เพื่อยืนยันว่าข้อมูลนั้นมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ในขณะที่ได้ทำการวิจัย และนักวิจัยควรรายงานวิธีการวิจัยและผลการวิจัยที่ถูกต้องสมบูรณ์ สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงมีข้อสรุปที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ผ่านมาวิเคราะห์ทางสถิติอย่างถูกต้อง
- 3. ความโปร่งใสและการทำซ้ำได้ (Transparency and reproducibility)** เป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและความก้าวหน้าในการวิจัย ดังนั้น นักวิจัยจึงต้องเปิดกว้างให้นักวิจัยท่านอื่น ผู้ประเมินหรือผู้ทบทวนบทความ (reviewers) และสังคมวิชาการ สามารถตรวจสอบผลงานวิจัยและการทำงานว่าเป็นไปอย่างไร้โปร่งใส และสามารถทำซ้ำได้
- 4. ความรับผิดชอบ (Accountability)** หมายถึง ความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักวิจัยในการทำวิจัยด้วยความซื่อตรงต่อหลักการ ความซื่อสัตย์ และความโปร่งใส ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติ ข้อกำหนดและมาตรฐานสากลต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน นักวิจัยก็ต้องมีความรับผิดชอบต่องานวิจัยและผลงานวิจัย ทั้งในเรื่องของความเป็นผู้นิพนธ์ (authorship) และผลเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งต่อตนเอง ผู้ร่วมวิจัย และสังคม รวมถึงการประชาสัมพันธ์/ให้ข้อมูล ข้อจำกัด และผลกระทบต่าง ๆ อย่างซื่อสัตย์

หมวดที่ 2 ความร่วมมือด้านการวิจัย (Research Collaboration)

5. **ความร่วมมือ (Collaboration)** เป็นจุดศูนย์กลางที่ส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยและนวัตกรรมต่าง ๆ นักวิจัยควรมีการทำงานร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถส่งมอบผลงานที่ก่อให้เกิดความรู้และประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสังคม ความร่วมมือวิจัยและการทำงานวิจัยของบุคลากรระหว่างหน่วยงาน (Collaborative research) สามารถเป็นได้ทั้งในรูปแบบของการร่วมวิจัยแบบสหสาขาวิชาชีพ/สหสถาบัน/ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนความร่วมมือในระดับนานาชาติ
6. **ความคุ้มค่า (Value)** หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นักวิจัยและหน่วยงานควรทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งในด้านคน งบประมาณ เครื่องมือ และเวลา จะถูกนำมาใช้อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบจากงานวิจัยสูงสุด
7. **ความหลากหลาย (Diversity)** เป็นสิ่งที่ทำให้ความร่วมมือวิจัยและการทำงานวิจัยของบุคลากรระหว่างหน่วยงาน (Collaborative research) เกิดขึ้นและเติบโตได้ นักวิจัยจึงควรเปิดรับความหลากหลายในด้านต่าง ๆ ทั้งความหลากหลายของประเภทข้อมูล สาขางานวิจัย พื้นหลังและประสบการณ์ในการคิดวิเคราะห์ของนักวิจัย
8. **การแบ่งปัน (Willingness to share)** หมายถึง การแบ่งปันความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ โดยหมายรวมถึงการแบ่งปันความรู้ ข้อมูล ตัวอย่างการวิจัยและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อประโยชน์และความก้าวหน้าของวงการวิจัย อีกทั้ง เป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มความโปร่งใสในการทำงาน ทำให้ได้ผลงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถทำซ้ำได้ ทั้งนี้ การแบ่งปันดังกล่าวนี้ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ข้อกำหนด หรือข้อตกลงที่กำหนดไว้ให้สามารถดำเนินการได้

หมวดที่ 3 การประกาศและการสื่อสาร (Publication and Communication)

9. **ผลประโยชน์ร่วมกัน (Collective benefits)** งานวิจัยที่ใช้งบประมาณจากภาษีประชาชนมีลักษณะเป็นสาธารณสมบัติ ซึ่งนักวิจัยและหน่วยงานควรให้ความมั่นใจได้ว่า ประชาชนจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันจากผลการศึกษาและความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยนี้ได้ โดยมีการเผยแพร่หรือแบ่งปันกันอย่างทั่วถึง
10. **ความเสมอภาคและเป็นธรรม (Equity and fairness)** เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของงานวิจัย เนื่องจากความไม่เสมอภาคและความไม่เป็นธรรมในกระบวนการวิจัยจะเป็นภัยคุกคามต่อบูรณภาพการวิจัย (Research Integrity) ดังนั้น นักวิจัยและหน่วยงานจึงต้องให้ความมั่นใจได้ ถึงการมีส่วนร่วมและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลหรืองานวิจัยได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกเพศ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา หรือรายได้ เป็นต้น
11. **ความชัดเจน (Visibility)** หมายถึง การเพิ่มโอกาสการมองเห็นผลงานวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่โอกาสการเกิดความร่วมมือวิจัยในอนาคต การอ้างอิงผลงาน (citation) และการสร้างผลกระทบสูงต่อสังคมจากงานวิจัย ดังนั้น นักวิจัยจึงควรสื่อสารและเผยแพร่งานวิจัยให้กับนักวิจัยท่านอื่นและสาธารณะ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสการมองเห็นให้กับผลงานวิจัยนั้น ๆ

11 สิ่งที่ห้ามทำ

หมวดที่ 1 ก่อนวิจัย

1. การกำหนดโจทย์งานวิจัยที่ไม่ตรงกับสาขาความเชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยไม่มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และไม่สามารถสรรหาความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องได้ ยกเว้นแต่เป็นการวิจัยแบบสหวิทยาการ และผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในเชิงปัญญาอย่างสำคัญในผลงาน (substantive intellectual contributions)
2. การออกแบบกระบวนการวิจัยที่ไม่เหมาะสม นักวิจัยต้องหลีกเลี่ยงการออกแบบกระบวนการวิจัยที่ไม่ตรงกับความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งในเรื่องของรูปแบบวิธีการศึกษาวิจัย ปริมาณ หรือคุณภาพของข้อมูลที่ไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา และการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต
3. การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายและข้อบังคับ เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ การวิจัยที่ไม่ได้ขอรับรองจรรยาบรรณ เช่น การวิจัยในสัตว์ การวิจัยในมนุษย์ การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ และอื่น ๆ

หมวดที่ 2 ระหว่างวิจัย

4. การบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่สอดคล้องกับการทำงานจริง หรือไม่ถูกต้องตามหลักการจัดการข้อมูลที่ดีจะส่งผลกระทบต่องานวิจัยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงปริมาณ หรืองานวิจัยทางสถิติ เนื่องจากข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมจะก่อให้เกิดอคติในการประมาณค่าตัวแปรที่สำคัญ และเป็นอุปสรรคต่อการวิเคราะห์และรายงานผลการศึกษา ทำให้คุณภาพความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยลดลง ดังนั้น นักวิจัยจึงต้องหลีกเลี่ยงการกระทำดังกล่าว
5. การว่าจ้างทำวิจัย เขียนบทความวิจัย และเขียนวิทยานิพนธ์ (ghostwriting) ถือเป็นความไม่สุจริตหรือไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ และเป็นการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย ซึ่งนักวิจัยต้องหลีกเลี่ยงการกระทำดังกล่าว ยกเว้นแต่เป็นการรับจ้างวิจัย (Commission Research) จากแหล่งทุน หรือการรับ

ทุนวิจัยเชิงพาณิชย์ และการว่าจ้างดำเนินงานโดยเฉพาะบางส่วนที่นักวิจัยไม่มีความเชี่ยวชาญ หรือเป็นส่วนที่ไม่ได้มีความสำคัญในเชิงปัญญา เช่น การว่าจ้างเก็บข้อมูล หรือการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เป็นต้น

6. พฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย เช่น การดัดแปลงข้อมูลการวิจัย การสร้างข้อมูลการวิจัยขึ้นเอง การลอกเลียนวรรณกรรม/การลอกเลียนโดยมิชอบ หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นสิ่งที่ทำลายความน่าเชื่อถือในงานวิจัย และทำให้บุรณภาพการวิจัยลดลง ดังนั้น นักวิจัยจึงต้องหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย

หมวดที่ 3 หลังวิจัย

7. การมีรายนามผู้นิพนธ์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การใส่ชื่อของผู้ที่ไม่ได้มีส่วนสำคัญในการทำวิจัย หรือผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในเชิงปัญญาอย่างสำคัญในผลงานเป็นผู้นิพนธ์ การให้เครดิตกับผู้ที่ไม่ได้ทำวิจัย หรือในทางกลับกัน การเป็นผู้ร่วมทำวิจัยแต่ไม่มีชื่อเป็นผู้นิพนธ์ในผลงานการตีพิมพ์ก็ถือเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรมและต้องหลีกเลี่ยง
8. การอ้างอิงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบในการจัดทำบรรณานุกรมอย่างรอบคอบ ตั้งแต่การค้นหาและคัดเลือกเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง การทำความเข้าใจสาระสำคัญของบทความที่อ้างอิง การอ้างอิงอย่างถูกต้องจริยธรรม และการหลีกเลี่ยงการอ้างอิงบทความที่ไม่เกี่ยวข้อง
9. ผลงานวิจัยที่ไม่ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพที่เหมาะสม การทวนสอบ (verification) เป็นกระบวนการที่ทำให้มั่นใจได้ว่า วิธีการวิจัยมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานและเหมาะสมกับหัวข้อวิจัย ในขณะที่การพิสูจน์ยืนยันความใช้ได้ (validation) เป็นการยืนยันว่า ผลการวิจัยเป็นจริง และมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์รองรับ ซึ่งการทวนสอบและการพิสูจน์ยืนยันความใช้ได้จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และความสามารถในการทำซ้ำได้ให้กับงานวิจัย ดังนั้น งานวิจัยจึงควรผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพที่เหมาะสม

10. การส่งบทความวิจัยที่เหมือนกันไปตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งวารสาร หรือยื่นเผยแพร่พร้อมกันหลายวารสาร (simultaneous submission) รวมไปถึง การตีพิมพ์เกินความจำเป็น (redundant publication หรือ salami publication) และการตีพิมพ์ซ้ำ หรือการนำผลงานของตนเองที่ตีพิมพ์แล้ว มาตีพิมพ์ซ้ำในแหล่งพิมพ์อื่น โดยไม่มีการแก้ไขหรือแก้ไขเพียงเล็กน้อยในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญ (duplicate publication) เป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำและผิดจริยธรรมการวิจัย ทั้งยังเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรสำหรับใช้ในการพิจารณาตรวจสอบและตีพิมพ์บทความวิจัย
11. การให้ข้อมูลวิจัยแก่สาธารณะที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หรือชี้นำไปสู่ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง การสื่อสารผลงานวิจัยที่โปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจให้แก่สาธารณะ ดังนั้น นักวิจัยและหน่วยงานจึงต้องหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่ ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์ หรือตั้งใจปกปิดข้อมูล เนื่องจากการกระทำดังกล่าวจะทำให้คุณค่าของงานวิจัยลดลง และนำไปสู่การทำให้ประชาชน ผู้กำหนดนโยบาย และสังคมเกิดความเข้าใจผิดได้

กิตติกรรมประกาศ

1. คณะผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยของประเทศ
2. ศ.ดร.เดวิด จอห์น รูฟโฟโล
3. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

บทที่ 3

แนวทางการส่งเสริม ด้านจริยธรรมการวิจัย และการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ

นอกจากการเสริมสร้างและพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพแล้ว การให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในด้านจริยธรรมการวิจัย ยังถือเป็นอีกหนึ่ง ภารกิจสำคัญของทุกสถาบัน แม้ว่าการกำกับดูแลและส่งเสริมด้านจริยธรรมการ วิจัยและการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ อาจมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ บริบทของสถาบันนั้น ๆ แต่ล้วนแล้วมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ การมุ่งสู่ความเป็น เลิศด้านการวิจัย ที่มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับหลัก จริยธรรมการวิจัยที่ดี เพื่อดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานสูงสุดของการวิจัย อันถูกต้องตาม หลักจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

โดยความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างความเชื่อมั่นด้านจริยธรรม การวิจัยท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ถือเป็นสิ่งที่สร้างความท้าทายสำหรับวงการวิจัยเป็น อย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันพบว่า นักวิจัยมีความกดดันและความเร่งรีบในการตี พิมพ์ผลงานวิจัย อีกทั้งยังมีบทความจำนวนมากที่เผยแพร่สู่สาธารณะทั้งที่ยังไม่ ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหากการดำเนินงานดังกล่าวนี้เป็นไปอย่าง ขาดซึ่งจริยธรรมและจรรยาบรรณที่ดีแล้วอาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์ที่สังคม และประเทศชาติจะได้รับ รวมถึงความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรได้

ทั้งนี้ หลายสถาบันอาจมีการให้ความรู้เรื่องจริยธรรมการวิจัยอยู่แล้ว โดยสอดแทรกไปในเนื้อหาในวิชาเรียนพื้นฐาน เช่น ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) แต่การเรียนภาคทฤษฎีเพียงอย่างเดียว นั้น คงไม่เพียงพอที่จะทำให้นักวิจัย และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย สามารถเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การนำหลักการจริยธรรมการวิจัยไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการส่งเสริมให้นักวิจัยมีจริยธรรมการวิจัย และทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล คือ นักวิจัยเองแล้ว ยังคงต้องอาศัยการสนับสนุนและผลักดันจากสถาบันต้นสังกัด เพื่อให้เกิดการพัฒนาอันจะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

แนวทางการดำเนินงานของนักวิจัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมในการทำวิจัย

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างมีจริยธรรม จรรยาบรรณ และความรับผิดชอบต่อ นักวิจัยจึงควรยึดถือและปฏิบัติตามหลักการ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์สุจริต (honesty)
2. การมีมาตรฐานการวิจัยอย่างเคร่งครัด (rigour)
3. ความโปร่งใสและการสื่อสารโดยเปิดเผย (transparency and open communication)
4. การมีศีลธรรม คุณธรรม มนุษยธรรม นิติธรรม และความเคารพผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
5. ความรับผิดชอบต่อและถูกตรวจสอบได้ (accountability)

โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- 1) มีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในการวิจัย
 - นักวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย รวมถึงการเผยแพร่ ผลงานวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - นักวิจัยต้องมีจิตสำนึกที่ดี กล่าวตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ร่วมงาน
 - นักวิจัยต้องคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

- นักวิจัยต้องสร้างผลงานวิจัยด้วยตนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม และวิเคราะห์สรุปผลตามความเป็นจริง
- นักวิจัยต้องเสนอข้อมูลและแนวคิดโดยสุจริต เปิดเผย และตรงไปตรงมา ไม่จงใจตัดแปลงรายละเอียดปลีกย่อยให้แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย โดยหวังให้เข้าใจว่าเป็นคนละโครงการกัน เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการรับทุนสนับสนุนงานวิจัยในลักษณะที่ซ้ำซ้อนสำหรับงานวิจัยเรื่องเดียวกันหรือมีสาระสำคัญอย่างเดียวกัน เว้นแต่ได้แจ้งให้แหล่งทุนทราบและได้รับคำยินยอมจากแหล่งทุนให้กระทำได้
- นักวิจัยต้องไม่บิดเบือนข้อมูล หรือสร้างข้อมูลอันเป็นเท็จ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยตามที่ตนต้องการหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น
- นักวิจัยต้องไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนด้วยวิธีการลอกเลียน ดัดแปลงหรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใด รวมทั้งต้องไม่กระทำการอันเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น
- นักวิจัยควรให้เกียรติผู้อื่น หากนำข้อมูล ความคิดเห็น ผลงาน และ ถ้อยคำมาใช้ในงานวิจัย จะต้องอ้างถึงบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลหรือ แหล่งที่มาของข้อมูล ในงานวิจัยอย่างถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วนเสมอ
- นักวิจัยควรใส่ชื่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยเท่านั้น ไม่ใช่ชื่อ บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องโดยหวังใช้ตำแหน่งหรือชื่อเสียงของบุคคลนั้น เพื่อให้งานวิจัยของตนดูน่าเชื่อถือ และมีส่วนสร้างความภูมิใจให้สำนัก พิมพ์หรือวารสารตีพิมพ์บทความทางวิชาการ โดยการใส่ชื่อบุคคลที่ เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น ต้องแจ้งให้ทราบและได้รับความยินยอมจาก บุคคลนั้นก่อน
- นักวิจัยต้องไม่จ้างวานหรือใช้ให้ผู้อื่นทำการวิจัย และนำผลงานนั้นมา ใช้เป็นของตน ก็เพื่อเป็นประโยชน์ในการรักษามาตรฐานการวิจัย หลักธรรมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริตทางวิชาการ
- นักวิจัยต้องรักษาภาพลักษณ์ของตนเองและหน่วยงาน รวมทั้งให้ ความร่วมมือในการตรวจสอบจริยธรรมการวิจัย เมื่อพบเห็นการกระ

- ทำความเข้าใจจริยธรรมการวิจัย ต้องรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัดและคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจรับผิดชอบทราบ
- 2) มีความตระหนักถึงพันธกรณีในการปฏิบัติกรวิจัย และข้อตกลงที่ได้ทำไว้กับหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัยหรือร่วมปฏิบัติการวิจัย รวมถึงการรักษาความลับของการวิจัย
- นักวิจัยควรศึกษาและทำความเข้าใจในรายละเอียดของข้อตกลงหรือสัญญา ว่าไม่ขัดกับมาตรฐานทางวิชาการและจรรยาวิชาชีพอิจัย รวมทั้งอยู่ในวิสัยและความสามารถที่นักวิจัยจะดำเนินการเพื่อให้สำเร็จลุล่วงได้ อย่างรอบคอบและถี่ถ้วนก่อนที่จะมีการลงนาม และควรทำความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างนักวิจัย หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ให้ทุน เกี่ยวกับเงื่อนไขและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในข้อตกลงหรือสัญญา เพื่อให้ทุกฝ่ายยึดถือปฏิบัติตามและปกป้องสิทธิ ประโยชน์ของตน
 - นักวิจัยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีหรือข้อตกลงในสัญญาที่ได้ลงนามไว้
 - นักวิจัยต้องไม่ดำเนินการอันมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนในการวิจัย หรือรับผลประโยชน์ตอบแทนทั้งที่คำนวณเป็นเงินได้หรือไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลหรือหน่วยงานใด ถือว่าการทุจริตต่อหน้าที่นักวิจัย ทั้งนี้ ควรมีการเปิดเผยประโยชน์ทับซ้อน ในกรณีที่คุณเองมีส่วนได้เสียในการวิจัย และแจ้งให้หน่วยงานผู้ให้ทุนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบเสมอ
 - นักวิจัย หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ให้ทุน ต้องรักษาความความลับของการวิจัยอย่างเคร่งครัด
- 3) มีพื้นฐานความรู้ในสาขาที่ทำวิจัย และทำวิจัยอย่างเต็มศักยภาพและความสามารถ รวมทั้งใช้ประสบการณ์และความรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีมาตรฐาน ทั้งทางวิชาการและการวิจัย
- นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาการที่ทำวิจัยอย่างเพียงพอ มีความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย

- นักวิจัยควรเลือกหัวข้อวิจัยด้วยความรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการวิจัย ในการเสริมสร้างองค์ความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ
 - นักวิจัยต้องใช้ความรู้ตามหลักวิชาการและวิชาชีพ ออกแบบและวางแผนการวิจัย รวมทั้งดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ และถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นไปตามระเบียบแบบแผนวิธีการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับของศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย และมาตรฐานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - นักวิจัยควรมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างพอเพียง
- 4) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต รวมทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม
- นักวิจัยต้องดำเนินการวิจัยอย่างรอบคอบและระมัดระวัง รวมทั้งมีคุณธรรมและจรรยาบรรณ ในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์ พืช สิ่งมีชีวิตอื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอื่นใด
 - นักวิจัยควรมีการประเมินถึงผลประโยชน์ต่อความเสี่ยงของการวิจัย ที่อาจเกิดขึ้นได้จากกระบวนการวิจัย และส่งผลกระทบต่อสิ่งที่จะทำการศึกษาวิจัย ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงความเสี่ยงของผลงานวิจัยและเทคโนโลยีที่อาจก่อให้เกิดประโยชน์และอาจเกิดผลร้ายได้ในเวลาเดียวกัน (Dual use research of concern) พร้อมกำหนดแนวทางการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดกรณีการนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดโทษหรืออันตรายได้
 - นักวิจัยควรตระหนักในเรื่องความปลอดภัยในการดำเนินงาน ทั้งต่อคน สัตว์ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม จึงต้องดำเนินการวิจัยที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้น ทั้งในวงแคบและวงกว้าง
 - นักวิจัยต้องจัดให้มีมาตรการในการลดความเสี่ยง และการดูแลป้องกันอันตรายหรือความเสียหายในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย

- นักวิจัยต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย หรือใช้ในการศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ พืช สิ่งมีชีวิตอื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอื่นใด รวมทั้งตนเองและชุมชนที่เกี่ยวข้อง
 - นักวิจัยควรจัดให้มีระบบในการจัดเก็บและรักษาสิ่งที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค แมลง การแพร่กระจายของพืชหรือสิ่งมีชีวิตอื่นที่ถูกดัดแปลงทาง พันธุกรรม มลพิษ และอื่น ๆ รวมทั้งมีมาตรการในการกำจัดมลพิษ ของเสีย และสิ่ง ที่อาจเป็นอันตรายใด ๆ อันเป็นผลมาจากการศึกษาวิจัย เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อคน สัตว์ พืช สังคม ศิลปะและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- 5) ตระหนักว่าการวิจัยในมนุษย์ หรือการใช้สัตว์เป็นหน่วยทดลองต้องกระทำในกรณีที่ไม่มีทางเลือกอื่นเท่านั้น
- นักวิจัยควรระลึกไว้เสมอว่า การได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางวิชาการ โดยเฉพาะการวิจัยในมนุษย์นั้น ย่อมไม่อาจอยู่เหนือความปลอดภัยและสวัสดิภาพของอาสาสมัคร
 - นักวิจัยควรระลึกไว้เสมอว่า กรณีที่ต้องมีการทำลายชีวิตของสัตว์ทดลองเนื่องจากไม่มีทางเลือกอื่นนั้น ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าเป็นงานวิจัยที่จำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง
- 6) เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคุณค่าชีวิตของสัตว์ที่ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัย
- นักวิจัยต้องดำเนินการวิจัยตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และจรรยาบรรณการใช้สัตว์ทดลอง
 - นักวิจัยควรยึดหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีที่นักวิจัยควรยึดถือในการวิจัยเกี่ยวกับคน เพื่อปกป้องศักดิ์ศรี สิทธิ สวัสดิภาพ รวมทั้งให้อิสระในการตัดสินใจและความยุติธรรมแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย
 - นักวิจัยควรยึดหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีที่นักวิจัยควรยึดถือในการวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม มนุษยธรรม

หลักวิชาการที่เหมาะสม ไม่ขัดต่อกฎหมาย และมาตรฐานการดำเนินงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน

- 7) ปรากฏจากอคติในทุกขั้นตอนของการวิจัย มีความรับผิดชอบ มีใจเปิดกว้างทางความคิด และมีความยุติธรรม
 - นักวิจัยต้องมีอิสระทางความคิด และเสรีภาพทางวิชาการในการทำงานวิจัย เพื่อรักษามาตรฐาน วิชาการ วิชาชีพ และจริยธรรม รวมทั้งเกียรติคุณของนักวิจัย
 - นักวิจัยต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยทำวิจัยอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความเสียสละ ชยัน อดทน อุทิศเวลาทำงานวิจัยให้ได้ผลดีที่สุด โดยดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดในโครงการวิจัย
 - นักวิจัยต้องเลือกตัวอย่างและวิธีการให้เป็นไปตามมาตรฐานการวิจัย โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ แผลผล การวิจารณ์ สรุปผล และให้ข้อเสนอแนะในการวิจัย โดยปรากฏจากอคติในทุกขั้นตอนของการวิจัย
 - นักวิจัยต้องรายงานข้อค้นพบจากการวิจัยตามความเป็นจริง และเสนอแนะด้วยแนวคิดที่ปรากฏจากอคติ โดยไม่ยอมให้ผลประโยชน์ทางการเงิน และผลประโยชน์ทับซ้อนอื่นใด มาทำให้สูญเสียเสรีภาพทางวิชาการ หรือทำให้การดำเนินงานวิจัยและการรายงานผลการวิจัย เบี่ยงเบนหรือผิดไปจากความเป็นจริง
 - นักวิจัยต้องไม่ละทิ้งหรือยกเลิกการดำเนินงานวิจัยโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- 8) นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางที่ชอบ
 - นักวิจัยต้องไม่เผยแพร่ผลงานวิจัยโดยขยายผลข้อค้นพบจนเกินความเป็นจริง และไม่ใช้ผลงานวิจัยไปในทางมิชอบ โดยควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมาจากการนำเสนอรายงานการวิจัยสู่สาธารณชนเสมอ

- นักวิจัยต้องเก็บรักษาข้อมูลและเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการวิจัยตามระยะเวลาที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือแหล่งทุนกำหนด เพื่อให้พร้อมรับการตรวจสอบหากมีการร้องขอ
 - นักวิจัยควรมีการนำผลงานวิจัยเผยแพร่สู่สาธารณชนในวงกว้าง เพื่อประโยชน์ทางนโยบาย วิชาการ เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ
- 9) พึงเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น
- นักวิจัยต้องให้เกียรติผู้อื่น เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
 - นักวิจัยต้องมีใจเปิดกว้างทางความคิด ยินดีรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ข้อติเตียน เคารพในความคิดเห็นและเหตุผลทางวิชาการของผู้อื่น ด้วยใจที่เป็นกลางและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยของตนให้ถูกต้อง
 - นักวิจัยต้องแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ และวิจารณ์ผลงานของผู้อื่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจากอคติ มีเหตุผลตามมาตรฐานทางวิชาการ
- 10) ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของสถาบัน รวมถึงแนวปฏิบัติอื่น ๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือแหล่งทุนกำหนด
- นักวิจัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของหน่วยงานต้นสังกัดและแหล่งทุน รวมถึงแนวปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
 - นักวิจัยควรยึดมั่นและดำรงไว้ซึ่งความถูกต้อง ในการดำเนินงานวิจัยที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งกำหนดขึ้นใช้ในระดับประเทศและอาจรวมไปถึงในระดับสากล โดยหน่วยงานในระบบวิจัยหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมการวิจัย ต้องกำกับดูแลการทำวิจัยให้เป็นไปตามมาตรฐานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หรือหน่วยงานต้นสังกัด

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัย ซึ่งควรมีหลักการและแนวปฏิบัติที่ควบคุมการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสัตว์ หรือการวิจัยรูปแบบอื่นที่ต้องมีการพิจารณาทางจริยธรรม โดยการดำเนินงานเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้แน่ใจว่า การวิจัยจะดำเนินการในลักษณะที่มีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบ โดยภาพรวมของบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยมีดังนี้

1. การกำหนดแนวปฏิบัติและนโยบายด้านจริยธรรม

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาและเผยแพร่แนวปฏิบัติและนโยบายด้านจริยธรรมที่นักวิจัยควรต้องปฏิบัติตาม เพื่อกำหนดทิศทางในการดำเนินงานของสถาบัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างวัฒนธรรม ทศนคติ และค่านิยมต่อการปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้บุคลากรดำเนินการวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง องค์กร และสังคม รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับหลักจริยธรรมการวิจัย โดยแนวปฏิบัติและนโยบายด้านจริยธรรมเหล่านี้ ควรมีความสอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ เพื่อให้มั่นใจว่าการวิจัยจะดำเนินการอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อ

2. การจัดหาทรัพยากรและการสนับสนุน

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด มีหน้าที่ในการจัดเตรียมงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร และเครื่องมือที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกับความท้าทายทางด้านจริยธรรมของบุคลากรภายในหน่วยงาน รวมทั้งเสริมสร้างบรรยากาศในการวิจัย สนับสนุนด้านสาธารณูปโภค จัดหาอุปกรณ์การวิจัย เครื่องมือพื้นฐานในการวิจัย เพื่อให้ให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามแผนงานวิจัยที่ตั้งไว้จนสิ้นสุดโครงการ

นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนให้มีระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยที่ดี ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การวิจัยของหน่วยงานมีความเข้มแข็ง เช่น การมีระบบนักวิจัยพี่เลี้ยง (Mentoring system) เพื่อช่วยให้นักวิจัยรุ่นใหม่ได้เรียนรู้จากผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ และสั่งสมประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างถูกต้องและมีมาตรฐาน สนับสนุนให้มีระบบและมาตรการในการบันทึก จัดเก็บ และการบริหารจัดการข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้หากเกิดข้อร้องเรียน รวมทั้งมีระบบการเปิดเผยและการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัย และมาตรการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดอคติและความไม่ยุติธรรมในการดำเนินงานวิจัยและการรายงานผลการวิจัย เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณค่าทางวิชาการและเกิดประโยชน์แก่สังคมอย่างแท้จริง

3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการเสริมสร้างความรู้และความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมการวิจัย

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด มีหน้าที่ในการให้ความรู้และเสริมสร้างความตระหนักรู้แก่นักวิจัย ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ ผ่านการจัดการฝึกอบรม รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเข้าร่วมการฝึกอบรมซึ่งจัดโดยหน่วยงานที่มีมาตรฐาน อาทิ การจัดงานอบรมเสวนา อบรมเชิงปฏิบัติการ งานสัมมนา รวมทั้งจัดให้มีหลักสูตรการเรียนรู้ด้านจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในด้านจริยธรรมการวิจัยและการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ และอาจได้ใบประกาศนียบัตรรับรอง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็น “ใบขับขี่การวิจัย” โดยควรมีการกำหนดอายุการรับรองอย่างเหมาะสม (เช่น 1-3 ปี) เพื่อให้เกิดการทบทวนความรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยหลักสูตรที่สำคัญและควรส่งเสริมให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการความรู้ความเข้าใจ และช่วยป้องกันการกระทำผิดทางด้านจริยธรรมการวิจัย ได้แก่

- มาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย
- จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
- จรรยาบรรณการใช้สัตว์ทดลอง
- ความปลอดภัยทางชีวภาพและการรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพ
- จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์
- การบันทึกผลงานวิจัย
- การตีพิมพ์ผลงานวิจัย
- การมีชื่อในเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ
- การเปิดเผยและจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

นอกจากนี้ สถาบันควรมีการให้รางวัลหรือสิ่งจูงใจแก่นักวิจัยที่ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพและจริยธรรมการวิจัย รวมทั้งยกย่องเชิดชูนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยตามมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย อันเกิดคุณค่าแก่สังคมหรือสาธารณะ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรภายในสถาบัน

4. การทบทวนและพิจารณาด้านจริยธรรมของโครงการวิจัย

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการที่พิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ โดยมีหน้าที่กำกับดูแลและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการและจริยธรรมของโครงการวิจัยที่ดำเนินการโดยนักวิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัด หรือนักวิจัยจากสถาบันอื่นที่ต้องการทำการวิจัยภายในหน่วยงาน หรือที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน โดยการพิจารณาตัดสินใจให้การรับรอง หรือไม่รับรอง หรือ ถอน/ระงับการรับรองที่เคยให้ก่อนหน้านั้น เพื่อปกป้องสิทธิ ศักดิ์ศรี และความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมวิจัยหรือสัตว์ที่จะทำการศึกษาวิจัย ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจว่าการดำเนินงานวิจัยจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเป็นหลักประกันว่าจะไม่เกิดผลกระทบหรืออันตรายใด ๆ แก่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

5. การติดตามและการปฏิบัติตามข้อกำหนด

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการกำกับดูแลและติดตามความก้าวหน้าในการทำวิจัยของนักวิจัย ให้มีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนและวัตถุประสงค์ รวมทั้งสามารถส่งมอบงานตามข้อตกลงหรือสัญญาที่ให้ไว้กับสถาบันและหน่วยงานให้ทุนได้ตามกำหนด นอกจากนี้ ยังควรมีการติดตามประเมินโครงการวิจัยที่ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้แน่ใจว่าภายหลังจากที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยนั้น นักวิจัยจะยังคงรักษาสหหลักการทางจริยธรรม มีการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของนักวิจัยที่ติดต่อดกระบวนกรวิจัย ซึ่งการทบทวนและตรวจสอบควรมีการกำหนดเป็นระยะตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นในระหว่างการดำเนินการวิจัยตลอดจนสิ้นสุดโครงการวิจัย

6. การจัดให้มีหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยของสถาบัน

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด มีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบสวนและจัดการกับข้อกังวลหรือการฝ่าฝืนด้านจริยธรรมการวิจัย จากข้อร้องเรียนหรือรายงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักวิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัย หรือสาธารณชน โดยควรจัดให้มีกระบวนการดำเนินงานที่เหมาะสม โปร่งใส เป็นธรรม ซึ่งอาจรวมถึงมาตรการทางวินัย เพื่อให้แน่ใจว่าจะรักษามาตรฐานทางจริยธรรมของสถาบันไว้ได้

การจัดให้มีหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยของสถาบัน อาทิ การจัดตั้งหน่วยงานดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย (Office of Research Integrity: ORI) ถือเป็นกลไกหนึ่งที่สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยใช้ในการกำกับดูแลและจัดการกับข้อกังวลหรือข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมมิชอบทางด้านจริยธรรมการวิจัยของบุคลากรในสถาบัน

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงาน Office of Research Integrity (ORI)

- 1) ให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติและจริยธรรมการวิจัยที่ดี
 - 2) รับเรื่องร้องเรียนกรณีพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย โดยกระบวนการสอบสวนถือเป็น “ความลับ”
 - 3) มีมาตรการคุ้มครองทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ผู้ร้องเรียนหรือผู้ให้ข้อมูล ผู้ถูกร้องเรียน และกรรมการสอบข้อเท็จจริง โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบแก่บุคคลข้างต้น
 - 4) มีการดำเนินงานเป็นอิสระ ไม่มีอำนาจลงโทษ เสนอผู้บริหารของสถาบันเพื่อพิจารณาและตัดสินลงโทษ
- นอกจากนี้ อธิการบดีหรือผู้อำนวยการของสถาบันควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ คุณสมบัติ และวิธีการสรรหาคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นกลาง และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในเรื่องจริยธรรม ซึ่งอธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบันมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- 2) ผู้บริหารระดับสูงและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน 7 คน เป็นกรรมการ ซึ่งสถาบันแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์ด้านการส่งเสริมจริยธรรม ด้านกฎหมาย ด้านการบริหารงานบุคคล หรือมีความชำนาญด้านการวิจัยในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแพทย์ สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
- 3) ผู้บริหารฝ่ายบริหารการวิจัย เป็นกรรมการและเลขานุการ
- 4) ผู้อำนวยการหน่วยงานดูแลด้านจริยธรรมการวิจัย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามอื่น รวมทั้งหลักเกณฑ์การแต่งตั้งวาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สถาบันกำหนด

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

- 1) เสนอแนะและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายทางจริยธรรมการวิจัย ในการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานการวิจัย ตลอดจนมาตรฐานการในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย ต่ออธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบัน
- 2) เสนอต่ออธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบัน เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติ มาตรการ และกลไกในการขับเคลื่อนและบังคับใช้จริยธรรมการวิจัย สำหรับนักวิจัย ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 3) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามจริยธรรมการวิจัย และมาตรฐานการวิจัย อันสอดคล้องกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ หรือ ประกาศที่เกี่ยวข้อง
- 4) เสนอต่ออธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบันในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้นักวิจัย ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย
- 5) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานการวิจัยแก่นักวิจัย ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการวิจัย
- 6) พิจารณา สอบสวน และวินิจฉัย กรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานการวิจัย ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด และรายงานต่ออธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบัน
- 7) รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย และผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยต่ออธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบัน
- 8) เสนอต่อผู้อำนวยการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยมอบหมาย

- 9) จัดให้มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานการวิจัยของสถาบัน
- 10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยตามที่อธิการบดีหรือผู้อำนวยการสถาบันมอบหมาย

7. การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมกับสาธารณะ

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีส่วนร่วมและการสนับสนุนเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในภาคสาธารณะ โดยส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของแนวทางปฏิบัติด้านการวิจัยที่มีจริยธรรม ความโปร่งใส และการดำเนินการวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ ในชุมชนวงกว้างและระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการส่งเสริมและสนับสนุนค่าใช้จ่าย เพื่อให้ นักวิจัยเผยแพร่ผลงานวิจัย ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอื่น ๆ เพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมทั้งเพื่อประโยชน์อย่างกว้างขวางแก่ชุมชน สังคม สาธารณะ และเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ ควรปกป้องสิทธิของนักวิจัยในการนำเสนอข้อมูลวิจัยออกสู่สาธารณะอย่างมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาทางสังคม การเมือง และสุขภาพ

8. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด ควรสนับสนุนให้นักวิจัยและหน่วยงานในสถาบันสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัยทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของนักวิจัย และความเป็นเลิศของสถาบัน รวมทั้งควรสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีการทำวิจัยร่วมกันหรือนำผลงานวิจัยไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ทางสังคม ธุรกิจ และเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ สถาบันควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานของสถาบันมีความสอดคล้องกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ โดยความร่วมมือนี้จะช่วยในการเสริมสร้างและปรับปรุงแนวปฏิบัติและนโยบายด้านจริยธรรมของสถาบันให้มีความเหมาะสม ทันท่วงทีและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของวงการวิจัยและวิชาการ รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานด้านมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัยระหว่างสถาบัน ซึ่งจะร่วมเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยให้กับประเทศ อันจะนำไปสู่การร่วมให้ฉันทามติ เพื่อให้มีหลักการด้านจริยธรรมการวิจัยและการนำไปใช้ในประเทศต่อไป

บทที่ 4

แนวทางการป้องกัน และจัดการปัญหา การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (Research misconduct) เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวงการวิจัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพและความน่าเชื่อถือของสาธารณชนที่มีต่อนักวิจัยและผลงานวิจัย ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย โดยทั่วไปมักจะนึกถึงการกระทำที่ผิดจริยธรรมการวิจัยใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การปลอมแปลงหรือบิดเบือนข้อมูลการวิจัย (Falsification) การแต่งข้อมูลการวิจัยขึ้นเองหรือการสร้างข้อมูลเท็จ (Fabrication) และการลักลอกข้อมูลการวิจัย (Plagiarism) ซึ่งสามารถเรียกรวมการกระทำทั้ง 3 ลักษณะนี้โดยย่อว่า “FFP”

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังพบการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยในลักษณะอื่น ๆ เกิดขึ้นอีกมากมาย เช่น การว่าจ้างเขียนผลงานวิจัย การใช้ผู้ประเมินบทความวิชาการปลอม และการซื้อ-ขายชื่อผู้นิพนธ์ เป็นต้น และเนื่องด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว จึงนำสังคมเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มีเครื่องมือและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยมากขึ้น เช่น การมีโปรแกรม/ซอฟต์แวร์ หรือปัญญาประดิษฐ์สำหรับใช้ในการค้นหาข้อมูลเพื่อการทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หรือการตรวจสอบความถูกต้องของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในบทความวิชาการ เป็นต้น ซึ่งการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวนี้อาจมีทั้งส่วนที่สามารถกระทำได้ และส่วนที่ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากถือเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรมการวิจัย ดังนั้น ประชาคมวิจัยจึงเริ่มพบกรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยในรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น นักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย นิสิต/นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการวิจัย จึงต้องทราบถึงลักษณะของการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นการกำกับดูแลตนเองและหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดจริยธรรมการวิจัย นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบกำหนดมาตรการป้องกันและแนวทางการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจเข้าข่ายการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยของบุคลากรในสังกัด ทั้งในลักษณะที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เพื่อเป็นการป้องปรามและเตรียมความพร้อมรับมือกับการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยที่อาจเกิดขึ้นภายในหน่วยงาน และ/หรือระหว่างหน่วยงาน ทั้งนี้ หากการกำกับดูแลดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือในผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและนำไปสู่การต่อยอดผลงานวิจัยให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างได้อย่างคุ้มค่า ในขณะที่เดียวกัน สาธารณชนก็จะเกิดความเชื่อมั่นในตัวนักวิจัย ซึ่งถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาคมวิจัย และเป็นหนึ่งในแรงผลักดันให้เกิดการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

ลักษณะของการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (Research misconduct) หมายถึง การประพฤติที่ขัดต่อหลักปฏิบัติและหลักการจริยธรรมการวิจัยที่นักวิจัยพึงยึดถือปฏิบัติ เช่น การสร้างทฤษฎี เรื่องราว และ/หรือข้อมูลเท็จ (fabrication) การปลอมแปลงหรือบิดเบือนข้อมูล (falsification) การลักลอบข้อมูล (plagiarism) และการลักลอบข้อมูลของตนเอง (self-plagiarism)

1. การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยที่สำคัญ

1.1. การสร้างทฤษฎี เรื่องราว และ/หรือข้อมูลเท็จ (fabrication)

หมายถึง การสร้างทฤษฎี เรื่องราว ข้อมูล ผลการวิจัย การบันทึกและรายงานข้อมูลการวิจัย หรือผลการวิจัย ซึ่งเป็นการแต่งขึ้นมาเอง โดยไม่มีการวิจัยจริง

ตัวอย่างเช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ เช่น ChatGPT ในการเขียนบทความวิชาการของตนเอง โดยไม่มีการวิจัยจริง หรือการใช้เทคโนโลยี Deep-fake ในการสร้างภาพผลการทดลองเท็จ

1.2. การปลอมแปลงหรือบิดเบือนข้อมูล (falsification)

หมายถึง การปกปิดบิดเบือนข้อมูลหรือผลงานวิจัย เพื่อให้ตรงตามสมมติฐานหรือผลการศึกษาที่นักวิจัยต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้องและผิดไปจากความเป็นจริง โดยเป็นการตัดทอน เพิ่มเติม ดัดแปลงแก้ไขข้อมูลการวิจัย หรือการดำเนินการใด ๆ ในกระบวนการวิจัยและการรายงานผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง

ตัวอย่างเช่น

- การจัดการกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ของการวิจัย หรือกระบวนการวิจัยอย่างไม่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือผลการทดลองตามที่นักวิจัยต้องการ
- การเลือกรายงาน หรือไม่รายงานผลการวิจัยบางส่วน (selective reporting) เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตรงกับที่นักวิจัยต้องการ
- การแปลผลข้อมูลที่ผิดพลาดโดยเกิดจากความตั้งใจ ซึ่งรวมถึงการเลือกใช้วิธีการทางสถิติที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งการศึกษาที่ตรงตามความต้องการของนักวิจัย
- การตกแต่งภาพผลการศึกษาเพื่อบิดเบือนข้อมูล และนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง เช่น การเพิ่มหรือลบองค์ประกอบสำคัญในภาพ เป็นต้น

1.3. การลักลอกข้อมูล (plagiarism) และการลักลอกข้อมูลของตนเอง (self-plagiarism)

การลักลอกข้อมูล (plagiarism) หมายถึง การนำผลงานวิจัย คำพูด ความคิด หรือสิ่งต่าง ๆ ของผู้อื่น ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้เสมือนเป็นของตนเอง หรือทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่าเป็นของตนเอง

ตัวอย่างเช่น

- การคัดลอกข้อความจากบทความวิชาการของผู้อื่นมาใช้ในบทความของตนเอง โดยไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มาที่ถูกต้อง
- การลอกเลียนความคิดของผู้อื่น โดยการนำความคิดของผู้อื่นมาใช้ในการเขียนของตนเอง ซึ่งไม่มีการระบุถึงเจ้าของหรือแหล่งที่มาของความคิดดังกล่าว
- การแปลบทความจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาอื่น และแปลกลับไปเป็นภาษาอังกฤษ โดยอาจใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสร้างบทความวิชาการขึ้นมาใหม่ ซึ่งมักมีการเปลี่ยนแปลงคำพูดแต่ยังคงความหมายเดิมไว้อยู่ (Tortured phrases) หรือการใช้ซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการถอดความ (Paraphrasing) เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจจับความคล้ายคลึงกันของผลงาน

การลักลอกข้อมูลของตนเอง (self-plagiarism) หมายถึง การนำข้อมูลการวิจัยหรือผลงานวิจัยที่เหมือนเดิมหรือเกือบเหมือนเดิมของตนเองกลับมาใช้ซ้ำ โดยไม่มีการอ้างอิงถึงผลงานวิจัยเดิมของตนเอง และตั้งใจทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดคิดว่าเป็นผลงานชิ้นใหม่

2. การประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยในลักษณะอื่น ๆ

2.1. การประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำวิจัย
ตัวอย่างเช่น

- การไม่ปฏิบัติตามหลักการจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับในการทำวิจัย
- การออกแบบการวิจัยที่ไม่เหมาะสม หรือการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ หรือไม่ระมัดระวังและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งแวดล้อม
- การขาดการจัดการหรือการเก็บรักษาข้อมูลที่ดี หรือการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- การละเมิดลิขสิทธิ์ หรือการนำข้อมูลของผู้อื่นมาใช้ประโยชน์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล

- การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ หรือมีการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในทางที่ผิด
 - การว่าจ้างทำวิจัยในทุกขั้นตอน แต่ไม่รวมถึงการรับจ้างวิจัย (Commission Research) จากแหล่งทุน หรือการรับทุนวิจัยเชิงพาณิชย์ และการว่าจ้างดำเนินงานในเฉพาะบางส่วนที่นักวิจัยไม่มีความเชี่ยวชาญ หรือเป็นส่วนที่ไม่ได้มีความสำคัญในเชิงปัญญา เช่น การว่าจ้างเก็บข้อมูล หรือการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เป็นต้น
 - การขัดขวาง ทำลาย หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อโครงการวิจัยของผู้อื่น
- 2.2. การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนผลงานวิจัย และการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

ตัวอย่างเช่น

- การมีชื่อในผลงานวิชาการที่ไม่เป็นความจริง
- การเพิ่มจำนวนการตีพิมพ์บทความวิชาการ โดยการแบ่งผลงานวิจัยที่เป็นเรื่องเดียวกันออกเป็นหลายส่วนและส่งไปตีพิมพ์ยังวารสารต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (salami publication)
- การส่งบทความวิชาการฉบับเดียวกันเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมากกว่าหนึ่งวารสาร (simultaneous submission)
- การว่าจ้างเขียนผลงานวิจัย และเขียนวิทยานิพนธ์ (ghost authorship หรือ anonymous authorship)
- การตีพิมพ์ผลงานผ่าน “โรงงานผลิตบทความวิชาการ” (Paper Mills) ซึ่งเป็นธุรกิจการผลิตและซื้อขายบทความวิชาการที่ไม่มีคุณภาพและมักเป็นข้อมูลเท็จ รวมถึง การซื้อขายชื่อผู้นิพนธ์ (authorship for sale) ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในบางประเทศด้วย
- การตีพิมพ์หรืออ้างอิงบทความวิชาการที่อยู่ในวารสารนักล้า (predatory journals) หรือวารสารหลอกหลวง (pseudo journals)

- การอ้างอิงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม (inappropriate citation) เช่น
 - การอ้างอิงที่มีความเอนเอียง (citation bias) โดยนักวิจัยมีความเอนเอียงในการเลือกหรือไม่เลือกอ้างอิงบทความวิชาการหนึ่ง ๆ เพื่อสนับสนุนผลการศึกษาค้นคว้าหรือข้อค้นพบของตนเอง
 - การอ้างอิงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เช่น การอ้างอิงบทความวิชาการที่อยู่ในวารสารหนึ่ง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ตีพิมพ์บทความวิชาการของตนเองในวารสารนั้น ๆ หรือการอ้างอิงบทความวิชาการเพื่อผลประโยชน์ใด ๆ

2.3. การประพฤตินิติจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตรวจสอบผลงานวิจัย (Peer review)

ตัวอย่างเช่น

- การไม่เปิดเผยหรือดำเนินการกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น
- การใช้ผู้ประเมินบทความปลอม (fake reviewers) เพื่อหลีกเลี่ยงขั้นตอนการพิจารณาตรวจสอบผลงานวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่การตีพิมพ์บทความที่ไม่มีคุณภาพ

2.4. การประพฤตินิติจริยธรรมการวิจัยอื่น ๆ

ตัวอย่างเช่น

- การแสดงข้อมูลความเชี่ยวชาญ คุณสมบัตินักวิจัยที่ไม่เป็นความจริง
- การใช้ความอาวุโสในทางที่ผิด
- การเพิกเฉยต่อการประพฤตินิติจริยธรรมการวิจัยที่เกิดขึ้น
- การกลั่นแกล้งที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง โดยใช้ข้อกล่าวหาเรื่องการประพฤตินิติจริยธรรมการวิจัยเป็นเครื่องมือ

การประพฤตินิติปฏิบัติในการวิจัยที่น่าสงสัย (Questionable Research Practices; QRPs) หมายถึง การประพฤตินิติปฏิบัติในการวิจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยเป็นการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดข้อบกพร่องเล็กน้อยในงานวิจัยจนถึงข้อผิดพลาดที่ร้ายแรง ทั้งนี้ ในบางกรณี

อาจยังไม่ถือเป็นการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่นักวิจัยไม่ควรกระทำ

ตัวอย่างเช่น

- การอ้างอิงแนวคิดต่าง ๆ อย่างไม่ถูกต้อง
- การขาดการบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้องและเที่ยงตรง
- การตั้งสมมติฐานภายหลังจากที่ได้ผลการศึกษาจากการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว (Hypothesizing After the Results are Known; HARKing)
- การทำ p-hacking คือ การพยายามทำให้ผลการศึกษาหนึ่ง ๆ มีนัยสำคัญทางสถิติเกิดขึ้น โดยอาจเป็นการจัดการข้อมูล และทำการทดสอบทางสถิติซ้ำ ๆ จนกว่าจะได้ผลการทดสอบที่ต้องการ ซึ่งอาจเข้าข่ายการปลอมแปลงหรือบิดเบือนข้อมูล (falsification) ยกเว้นในกรณีที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ
- การไม่รายงานหรืออภิปรายถึงหลักฐานที่ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของตนเอง
- การไม่กล่าวถึงหรือไม่ให้เครดิตที่เหมาะสมแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัย
- การไม่สามารถแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยให้กับนักวิจัยอื่นที่ต้องการตรวจสอบผลการศึกษางานวิจัยดังกล่าวได้ ยกเว้นในกรณีที่การแบ่งปันข้อมูลนั้นเป็นการละเมิดจริยธรรมการวิจัยในเรื่องอื่น ๆ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- จิตใจ ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดจริยธรรม เช่น บุคคลที่ขาดคุณธรรมโดยทั่วไป ไม่มีความซื่อสัตย์ มีความอยากได้ในชื่อเสียง เงินทอง มีความทะนงตน หรือมีอัตตา (Ego) เป็นต้น
- การได้รับความกดดัน/ความเครียดจากเรื่องต่าง ๆ เช่น
 - ความกดดันจากการแข่งขันเพื่อให้ได้ผลการเรียนที่ดี หรือการแข่งขันเพื่อให้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัย
 - ความกดดันจากการต้องการได้ผลการศึกษา/ผลวิจัยตามที่คาดหวัง ในกรณีที่เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากภาคเอกชน
- การขาดความรู้หรือการเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพนักวิจัย และการรับมือต่อความเครียดที่จะเกิดขึ้น
- การขาดความตระหนักเกี่ยวกับกฎระเบียบหรือมาตรฐานในการดำเนินงานวิจัยที่ดีและมีความรับผิดชอบ

2. ปัจจัยเชิงองค์กร

- โครงสร้างสถาบันและวัฒนธรรมองค์กรที่มีส่วนผลักดันให้นักวิจัยประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย เช่น
 - ความคาดหวังและแรงกดดันจากหัวหน้า อาจารย์ ผู้ให้การสนับสนุน หรือสำนักพิมพ์ที่ต้องการผลการศึกษาที่มีนัยสำคัญเชิงบวก และมีความชัดเจน
 - การใช้อำนาจหรือความอาวุโสในทางที่ไม่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อปกปิดการกระทำผิดจริยธรรมที่เกิดขึ้น เช่น การใช้อำนาจระหว่างหัวหน้า-ลูกน้อง หรือระหว่างอาจารย์-นิสิต/นักศึกษา เป็นต้น
 - สภาพแวดล้อมที่ไม่สนับสนุนหรือไม่ให้ความสำคัญกับบูรณาภาพการวิจัย (Research Integrity)

- การมีนโยบาย/กฎระเบียบ/ข้อกำหนดเพื่อให้องค์กรบรรลุผลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับปริมาณผลงานวิชาการมากจนเกินไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ตีพิมพ์ไม่เช่นนั้นจะเสียชีวิต” (publish or perish) โดยการกำหนดให้นักวิจัยตีพิมพ์ผลงานวิชาการ เพื่อให้ได้มาหรือรักษาไว้ซึ่งตำแหน่งในองค์กรวิจัย หรือเพื่อให้ได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษในการรับทุนสนับสนุนงานวิจัยในอนาคต
- การขาดการให้ความรู้ สร้างความตระหนัก หรือการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติด้านจริยธรรมการวิจัย ผ่านระบบนักวิจัยพี่เลี้ยง (Mentoring system)

3. ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้นักวิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดจริยธรรมการวิจัยได้ง่ายดายยิ่งขึ้น เช่น
 - การใช้ซอฟต์แวร์ที่มีความซับซ้อนและไม่สามารถอธิบายการทำงานได้ ในการวิเคราะห์ทางสถิติ หรือการจัดการอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมวลผลภาพ (Image Processing) ซึ่งอาจทำให้ง่ายต่อการสร้างข้อมูลเท็จ (fabrication) และ การปลอมแปลงหรือบิดเบือนข้อมูล (falsification) มากขึ้น
 - การส่งต่อข้อมูลข่าวงานวิจัยในเครือข่ายสังคม (Social Network) ซึ่งอาจเป็นข้อมูลเท็จ หรือเป็นเพียงข้อคิดเห็นส่วนตัวที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด
- การเกิดขึ้นของนักวิจัยที่ชื่นชอบการทำงานโดยลำพัง หรือที่เรียกว่า “lone wolf” ซึ่งอาจทำให้นักวิจัยสูญเสียการดำเนินงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เหมาะสมได้ โดยสามารถเกิดขึ้นในโครงการที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยขนาดใหญ่ได้เช่นกัน หากโครงการดังกล่าวมีความร่วมมือจากนักวิจัยหลากหลายสาขาวิชา โดยที่นักวิจัยผู้ร่วมโครงการไม่สามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของนักวิจัยท่านอื่น ๆ ได้อย่างเพียงพอ

การประพาศิติตจริยธรรมการวิจัยเป็นตัวอย่างของความล้มเหลวทางด้านศีลธรรมจรรยาในการทำวิจัย ซึ่งเป็นการกระทำผิดโดยตั้งใจ ทั้งนี้ การวิเคราะห์และระบุถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดการประพาศิติตจริยธรรมการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำมาตรการกำกับดูแล แก้ไขและป้องกันการกระทำผิดจริยธรรมการวิจัยได้ อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจและยอมรับถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการประพาศิติตจริยธรรมการวิจัยนั้นไม่ได้หมายความว่า พฤติกรรมการกระทำผิดจริยธรรมการวิจัยดังกล่าว ควรได้รับการยอมรับหรือได้รับการให้อภัย

ผลกระทบจากการประพาศิติตจริยธรรมการวิจัย

1. ต่อตนเอง:

- การเสื่อมเสียชื่อเสียง สูญเสียความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจที่สาธารณชนมีต่อนักวิจัยและผลงานวิจัย
- การสูญเสียโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอาชีพนักวิจัย และอาจได้รับรางวัลจากองค์กร
- การทำลายความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัย หรือระหว่างนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง (เช่น เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัย และเจ้าหน้าที่ขององค์กร เป็นต้น)

2. ต่อองค์กร:

- การเสื่อมเสียชื่อเสียงและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร รวมถึงนักวิจัยท่านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องด้วย
- การไม่ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากแหล่งทุนต่าง ๆ และองค์กรอาจต้องมีส่วนร่วมในการชดใช้ค่าเสียหาย หรือคืนเงินทุนวิจัย ในกรณีที่นักวิจัยขององค์กรมีการประพาศิติตจริยธรรมการวิจัยจริง

3. ต่อสังคม:

- การก่อให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของผู้ใช้งานและสังคมจากกระบวนการวิจัยที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีคุณภาพ หรือเป็นผลงานวิจัยเท็จ เช่น ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยา หรือการบำบัดรักษาโรค

- การทำให้วงการวิชาการเกิดความเสียหายโดยตรง จากการปลอมแปลง ข้อมูลการวิจัย และการสร้างข้อมูลการวิจัยเท็จ ซึ่งจะทำให้นักวิจัยท่านอื่นต้องสูญเสียทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งร่างกาย เงิน และเวลาในการทดลอง งานวิจัยที่เป็นข้อมูลเท็จ
- การทำลายความน่าเชื่อถือของสาธารณชนต่อศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ เช่น การถูกลดความเชื่อมั่นต่อผลการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจน การให้คำแนะนำแก่สังคมในเชิงวิทยาศาสตร์ต่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ เช่น ประเด็นด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และความมั่นคงปลอดภัยของชาติ เป็นต้น

มาตรการป้องกัน ติดตาม และตรวจสอบการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

ผู้บริหารของสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัดมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการกำหนดมาตรการป้องกัน ติดตาม และตรวจสอบการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยของบุคลากร ตั้งแต่ในระดับสาขาวิชา ระดับคณะ โดยรองคณบดีฝ่ายวิจัย ไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยรองอธิการบดี ฝ่ายวิจัย เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของการประพฤติปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม และผิดจริยธรรมของบุคลากรในสังกัด โดยมีตัวอย่างเครื่องมือและแนวทางสำหรับการกำกับ กำกับดูแลการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยเบื้องต้น ดังนี้

1. การป้องกันการเกิดการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

ตัวอย่างเช่น

- 1.1. การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาวิชาชีพวิจัย ซึ่งควรครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 1) แนวทางปฏิบัติทางการวิจัยที่ดี หรือการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Conduct of Research; RCR)
 - 2) แนวทางปฏิบัติทางด้านจริยธรรม
 - 3) การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

1.2. การกำหนดกฎระเบียบ/ข้อกำหนด/แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยขององค์กรที่มีความชัดเจน เช่น

1) การปฏิบัติตามข้อกำหนด/มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และตีพิมพ์ผลงานวิชาการ เช่น

- การระบุชื่อผู้นิพนธ์ และการจัดลำดับผู้นิพนธ์ในผลงานวิชาการ (authorship)
- การนำรูปภาพ กราฟ แผนภูมิ หรือตารางที่มีลิขสิทธิ์จากบทความอื่นมาใช้ในผลงานของตนเอง ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของบทความและรูปภาพก่อน จึงจะสามารถนำมาใช้ซ้ำได้ พร้อมทั้งต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง
- ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว (privacy and confidentiality) เช่น การได้รับอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เผยแพร่ผลการศึกษาจากหน่วยงานเอกชนที่เป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน เป็นต้น

2) แนวทางการจัดการข้อมูลที่ดี (data management) เช่น

- แนวทางการบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่ดี
- การจัดให้มีระบบการบันทึก จัดเก็บ และการบริหารจัดการข้อมูล และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบสมุดบันทึกมาตรฐาน (lab notebook หรือ log book) หรือ สมุดบันทึกการวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ (electronic lab notebook)

3) แนวทางการเปิดเผยและการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัย (conflict of interest)

4) แนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานวิจัย เช่น

- การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานวิจัยอย่างระมัดระวัง เนื่องจากเนื้อหาที่สร้างจากปัญญาประดิษฐ์ อาจก่อให้เกิดประเด็นด้านจริยธรรมได้ เช่น การลักลอกข้อมูล (plagiarism) การละเมิดลิขสิทธิ์และ/หรือทรัพย์สินทางปัญญา ความไม่ถูกต้องหรือการเกิดอคติในเนื้อหาที่สร้างขึ้นจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และการไม่สามารถทำซ้ำได้ เป็นต้น

- การไม่เชื่อมั่นในผลที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์เพียงอย่างเดียว และนำมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ แต่ควรตัดสินใจโดยอ้างอิงปัจจัยและหลักฐานที่สำคัญเป็นหลัก
 - การไม่นำข้อมูลภายในขององค์กรเข้าสู่ระบบปัญญาประดิษฐ์ภายนอก เช่น chatGPT, Bing, DALL-E หรือเครื่องมือ generative AI อื่น ๆ เนื่องจากจะทำให้ข้อมูลรั่วไหลสู่สาธารณะได้
- 1.3. การเพิ่มเติมเรื่องกฎระเบียบและมาตรฐานด้านจริยธรรมการวิจัยในหลักสูตรและการวัดผลการศึกษาของนิสิต/นักศึกษา รวมถึง ในหลักสูตรการอบรมของนักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4. การจัดให้มีระบบนักวิจัยพี่เลี้ยงที่ดี (Mentoring system) ที่ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร โดยพี่เลี้ยงที่ดีควรมีทักษะสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่
 - 1) การสอนงาน (Training)
 - 2) การโค้ช (Coaching)
 - 3) การให้คำปรึกษา (Consulting)
 - 4) การให้คำปรึกษาด้านชีวิต (Counseling)
 - 1.5. การจัดให้มีระบบการทวนสอบ (verification) และการพิสูจน์ยืนยันความใช้ได้ (validation) เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และคุณภาพของงานวิจัย
 - 1.6. การนำหลักการวิทยาการแบบเปิด (Open Science) และการแบ่งปันข้อมูล (data sharing) มาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งการให้ข้อมูลงานวิจัยอย่างเปิดเผยจะเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบให้แก่นักวิจัย รวมถึง ลดโอกาสที่จะเกิดการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยได้อีกวิธีหนึ่งจากการติดตามตรวจสอบของเพื่อนนักวิจัย อย่างไรก็ตาม การปิดหรือเปิดเผยข้อมูลนั้นจะต้องพิจารณาตามเงื่อนไขและความจำเป็นเป็นหลักสำคัญด้วย
 - 1.7. การส่งเสริมให้มีการอภิปรายและแสดงความเห็นร่วมกันในเรื่องการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยและประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายนักวิจัย เพื่อ

เป็นการป้องกันนักวิจัยที่มีการทำงานโดยลำพัง (lone wolf) และอาจมีความเสี่ยงต่อการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัย อีกทั้ง เพื่อให้ให้นักวิจัยเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบของตนเองภายใต้ความร่วมมือด้านการวิจัยต่าง ๆ

- 1.8. การพัฒนาระบบบริหารจัดการทุนวิจัย และการให้รางวัลด้านการวิจัย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 1.9. การพัฒนาระบบการจ้างงานและการเลื่อนตำแหน่ง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลงานมากกว่าปริมาณการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ
- 1.10. การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการพิจารณาตรวจสอบผลงานวิจัย (Peer review) และการปรับปรุงวิธีการประเมินนักวิจัย
- 1.11. การใช้เครื่องมือหรือโปรแกรมตรวจสอบความคล้ายของเอกสารวิชาการ ข้อเสนอโครงการวิจัย รายงาน วิทยานิพนธ์ หรือบทความวิจัย เช่น โปรแกรม Turnitin CopyCatch และอักษรวิสุทธิ์ เป็นต้น และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่พัฒนาโปรแกรมตรวจสอบความคล้ายของเอกสารวิชาการ โดยการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อการพัฒนาความสามารถในการตรวจสอบและป้องกันการลักลอกผลงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเครื่องมือหรือโปรแกรมสำหรับใช้ตรวจสอบการปลอมแปลงข้อมูลการวิจัยในรูปแบบอื่น ๆ เช่น รูปภาพ กราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การใช้เครื่องมือหรือโปรแกรมดังกล่าวเพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถใช้ตัดสินหรือยืนยันถึงการลักลอกผลงานวิชาการได้ รวมถึง อาจยังไม่สามารถใช้ตรวจสอบผลงานที่สร้างขึ้นโดยปัญญาประดิษฐ์ได้

2. การติดตามและตรวจสอบการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัย

ตัวอย่างเช่น

- 2.1. การสร้างกลไกหรือระบบการร้องเรียนเรื่องการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัย (whistleblowing system) เพื่อเป็นช่องทางการแจ้งเบาะแส หากพบเห็นพฤติกรรมที่น่าสงสัยต่าง ๆ เช่น การสร้างข้อมูลเท็จหรือปลอมแปลงข้อมูล

2.2. การใช้แหล่งสืบค้นต่าง ๆ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการตรวจสอบการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัยของนักวิจัยและบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการสืบข้อเท็จจริงจากเบาะแสและข้อร้องเรียนที่ได้รับ โดยมิติตัวอย่างเว็บไซต์สำหรับสืบค้นข้อมูล ดังนี้

- 1) pubpeer.com เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับกระบวนการพิจารณาตรวจสอบผลงานวิจัยภายหลังการตีพิมพ์ (post-publication peer review) อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยที่ถูกเผยแพร่ในเว็บไซต์นี้อาจถูกวิจารณ์ได้ทั้งในแง่ลบและ/หรือแง่บวก ซึ่งไม่ได้บ่งชี้ว่าบทความที่เผยแพร่ นั้นจะเป็นบทความที่มีปัญหาด้านจรรยาบรรณการวิจัยเสมอไป
- 2) retractiondatabase.org เป็นฐานข้อมูลบทความวิจัยที่ถูกถอดถอนจากวารสารด้วยเหตุผลต่าง ๆ
- 3) Scopus author profile (www.scopus.com/freelookup/form/author.uri) เป็นเว็บไซต์สำหรับสืบค้นข้อมูลผู้นิพนธ์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบจำนวนบทความวิจัยที่อาจมีจำนวนการตีพิมพ์ที่สูงมากผิดปกติ และความเชื่อมโยงระหว่างผู้ร่วมวิจัยต่างประเทศที่อาจผิดปกติ
- 4) เว็บไซต์ซื้อขายชื่อผู้นิพนธ์ เช่น 123mi.ru หรือ science publisher company (science-publisher.org)

แนวทางการจัดการเมื่อเกิดการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัย

สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องจัดให้มีแนวทางการจัดการเมื่อเกิดการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัย หรือเกิดข้อร้องเรียนเรื่องการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัยขึ้นภายในองค์กร โดยควรออกแบบระบบการจัดการต่าง ๆ เช่น การรับเรื่องร้องเรียน การพิจารณาข้อร้องเรียน/การสอบสวน และการกำหนดบทลงโทษกรณีการประพฤติผิดจรรยาบรรณการวิจัยให้เหมาะสมกับบริบท กฎระเบียบ และนโยบายขององค์กร ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานโดยทั่วไปดังนี้

1. การรับเรื่องร้องเรียน

- 1.1. หน้าที่ของสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัด:
สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานต้นสังกัดต้องจัดให้มีช่องทางสำหรับรับเรื่องร้องเรียนกรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย โดยต้องเป็นช่องทางที่เข้าถึงง่ายและมีมาตรการการคุ้มครองผู้ร้องเรียนที่เหมาะสม เช่น การร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ขององค์กร หรือการจัดทำจดหมายร้องเรียนมายังองค์กร ผ่านการยื่นเรื่องร้องเรียนด้วยตนเอง การยื่นทางไปรษณีย์ หรือการยื่นผ่านอีเมล โดยผู้ร้องเรียนมีสิทธิที่จะเปิดเผย หรือไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ร้องเรียนได้ เป็นต้น
- 1.2. หน้าที่ของนักวิจัย บุคลากร และนิสิต/นักศึกษา:
เมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่น่าสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย นักวิจัย บุคลากร และนิสิต/นักศึกษาในองค์กรทุกคน มีหน้าที่รับผิดชอบรายงาน แจ้งเบาะแส หรือแจ้งเรื่องร้องเรียนมายังช่องทางที่องค์กรกำหนด โดยไม่เพิกเฉยต่อพฤติกรรมกระทำผิดดังกล่าว
- 1.3. ผู้ร้องเรียนจำเป็นต้องให้ข้อมูลดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาข้อร้องเรียน
 - 1) ชื่อของผู้ถูกร้องเรียน
 - 2) รายละเอียดเหตุการณ์ วันเวลา และสถานที่ที่เกิดการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยขึ้น
 - 3) พยาน/หลักฐานที่สนับสนุนต่อข้อร้องเรียน
 - 4) ช่องทางการติดต่อผู้ร้องเรียน ในกรณีที่องค์กรต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม โดยผู้ร้องเรียนมีสิทธิที่จะเปิดเผย หรือไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ร้องเรียนได้

2. การพิจารณาข้อร้องเรียน/การสืบข้อเท็จจริง

2.1. การพิจารณาว่าข้อเรียนเข้าข่ายการประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยหรือไม่ ซึ่งมีเงื่อนไขดังนี้

- 1) ผู้ถูกร้องเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้อง/ไม่ปฏิบัติตามแนวทางพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติของนักวิจัยหรือนโยบายด้านจริยธรรมการวิจัยขององค์กร หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถยอมรับได้ในวงการวิจัย
- 2) ผู้ถูกร้องเรียนประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยโดยตั้งใจ

2.2. คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย หรือคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียน/สืบข้อเท็จจริง โดยอาศัยพยานและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาว่าข้อร้องเรียนดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร หรืออยู่ในอำนาจหน้าที่การพิจารณาของคณะกรรมการฯ/คณะอนุกรรมการฯ และมีมูลความผิด หรือเข้าข่ายการประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยหรือไม่

- 1) กรณีที่ข้อร้องเรียนมีความเกี่ยวข้องกับองค์กร และมีมูลความผิดหรือเข้าข่ายการประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย หรือคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ดำเนินการสอบสวนกรณีการประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัยในขั้นต่อไป
- 2) กรณีที่ข้อร้องเรียนไม่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร หรือไม่มีมูลความผิดหรือไม่เข้าข่ายการประพฤติดิจจริยธรรมการวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย หรือคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนทราบ และยุติกระบวนการพิจารณาข้อร้องเรียนดังกล่าว

3. การสอบสวนกรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย

- 3.1. คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย หรือคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรดำเนินการรวบรวมและตรวจสอบพยาน/หลักฐานที่เกี่ยวข้อง วินิจฉัยข้อเท็จจริงและลงมติต่อข้อร้องเรียนการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยของผู้ถูกร้องเรียน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ/คณะอนุกรรมการฯ มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงดังนี้
 - 1) จำนวนและสังกัดของกรรมการ/อนุกรรมการ จากทั้งภายใน/ภายนอกองค์กรที่มีข้อร้องเรียนเกิดขึ้น
 - 2) ความเชี่ยวชาญที่จำเป็นของกรรมการ/อนุกรรมการ
 - 3) การหลีกเลี่ยงการมีผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) และการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งรวมถึงการป้องกันความเอนเอียงที่อาจเกิดขึ้นจากคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการขององค์กรที่ต้องการปกป้องชื่อเสียงขององค์กรตนเอง
 - 4) มาตรการการปกป้องคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ
- 3.2. หลักการสำคัญสำหรับการสอบสวนกรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย
 - 1) การสอบสวนกรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยต้องดำเนินการด้วยความซื่อตรง (integrity) และถูกต้องเที่ยงตรง (accuracy) อย่างสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นขั้นตอนการบริหารจัดการขององค์กร ดังนั้นกระบวนการดำเนินงานสอบสวนต่าง ๆ อาจไม่ได้ยึดตามระบบกฎหมายทั้งหมด เพื่อลดความซับซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน
 - 2) ความยุติธรรม ความน่าเชื่อถือ และการรักษาความลับเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสอบสวนกรณีการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย เนื่องจากชื่อเสียงของนักวิจัยเป็นสิ่งที่ถูกทำลายได้ง่าย แต่สร้างขึ้นใหม่ได้ยาก ดังนั้น จึงต้องดำเนินการอย่างเป็นทางการแก่ทั้งผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน

- 3) การกำหนดแนวปฏิบัติในการสอบสวนกรณีการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัยที่ชัดเจน เช่น
- อำนาจของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการสอบสวน
 - แนวทางและขั้นตอนการสอบสวน และมาตรการระหว่างการสอบสวน เช่น
 - มาตรฐานการพิสูจน์ (Standard of Proof) ที่นำมาใช้อ้างอิง เช่น การพิสูจน์ให้เห็นถึงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือกว่า (preponderance of evidence) หรือการพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร หรือปราศจากเหตุอันควรสงสัย (proof beyond a reasonable doubt) เป็นต้น
 - การระงับการดำเนินโครงการวิจัย หรือการให้ทุนวิจัย ในระหว่างการสอบสวน
 - สิทธิและกระบวนการปกป้องผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน เช่น
 - การให้สิทธิผู้ร้องเรียนในการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ร้องเรียน
 - การให้สิทธิผู้ถูกร้องเรียนชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม เพื่อป้องกันกรณีการถูกกลั่นแกล้งหรือหวังผลให้เกิดความเสียหายจากผู้ไม่ประสงค์ดี
 - การให้สิทธิผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนอุทธรณ์ผลการสอบสวน
 - การให้สิทธิผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียนทราบถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการสอบสวน
 - แนวทางการดำเนินการในกรณีที่ถูกกล่าวหาลาออก เกษียณอายุ หรืออื่น ๆ
 - แนวทางการดำเนินการในกรณีที่พบการละเมิดกฎหมายและ/หรือข้อบังคับอื่น ๆ

- แนวทางการดำเนินการและปกป้องผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัยแต่อาจได้รับผลกระทบจากผลการสอบสวน เช่น นิสิต/นักศึกษาที่อาจถูกยุติโครงการ แม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัยของหัวหน้าโครงการก็ตาม
- ขอบเขตอำนาจและแนวทางในการสอบสวนกรณีการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัยระหว่างองค์กร ในกรณีที่ข้อร้องเรียนเกี่ยวข้องกับนักวิจัยหรือบุคลากรจากหลายองค์กร เช่น การมอบหมายให้องค์กรที่มีส่วนแบ่งการสนับสนุนทุนวิจัยมากที่สุดเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน เป็นต้น
- ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งกระบวนการควรมีความเหมาะสมและทันการณ์

4. การรายงานผลการสอบสวนกรณีการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย หรือคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการสอบสวนกรณีการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัยต้องรายงานผลการสอบสวนต่อผู้อำนวยการสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป เช่น การดำเนินการลงโทษแก่ผู้ประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัย รวมถึง การพิจารณาลงโทษผู้ร้องเรียนที่เป็นบุคลากรของหน่วยงาน ซึ่งกล่าวเท็จหรือกล่าวโทษผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐาน หรือกลั่นแกล้งเพื่อทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง การแจ้งให้แหล่งทุน สำนักพิมพ์ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ทราบ และอาจพิจารณาเปิดเผยผลการสอบสวนดังกล่าวแก่สังคมวิชาการ ตามที่เหมาะสม และสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย เพื่อเป็นการป้องกันและป้องปรามการประพาศติผิดจริยธรรมการวิจัยในลักษณะที่คล้ายคลึงกันเกิดขึ้นอีก

บทที่ 5

ตัวอย่างกรณีศึกษา ด้านจริยธรรมการวิจัย

กรณีศึกษาที่ 1: ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ กับจริยธรรมการวิจัย

หนึ่งในกรณีศึกษาที่สุ่มเสี่ยงต่อการประทุพผิตผิดจริยธรรมการวิจัยทางวิชาการในด้านการลอกเลียนวรรณกรรมของบุคคลที่กำกับดูแลหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในประเทศ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2555 คือกรณีการลอกเลียนผลงานทางวิชาการของอดีตผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐท่านหนึ่ง (นาย ก.) ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เมื่อปีการศึกษา 2550 บุคคลท่านนี้ถูกร้องเรียนว่าได้คัดลอกผลงานทางวิชาการของสถาบันเทคโนโลยีแห่งหนึ่ง และของบริษัท C จำกัด โดยมี Mr. X เป็นหนึ่งในบุคคลที่ทางหน่วยงานภาครัฐ ที่นาย ก. เป็นผู้บริหาร ได้ว่าจ้างให้ทำการศึกษาวิจัยและจัดทำรายงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการส่งออกภาคการเกษตรของไทย เพื่อนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ของตนเอง โดยไม่มีการขออนุญาตหรืออ้างอิงแหล่งที่มา โดยต่อมา ในปี พ.ศ. 2551 Mr. X ได้มีหนังสือร้องเรียนต่อมหาวิทยาลัยที่นาย ก. ศึกษา แจ้งถึงความเสียหายที่ตนได้รับและเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสืบหาข้อเท็จจริงขึ้น โดยทางมหาวิทยาลัยนั้น ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้นมาถึง 2 คณะ กล่าวคือ คณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัยและคณะกรรมการบริหารของคณะซึ่งเป็นเจ้าของหลักสูตร เพื่อดูแลจัดการกรณีปัญหานี้เป็นการเฉพาะ และสรุปผลการพิจารณาเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยพิจารณาตัดสิน

โดยวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่เป็นประเด็นถกเถียงกันมากที่สุด ได้มีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรม (General Review) ซึ่งกล่าวถึงนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ โดยนาย ก. ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการสืบสวนฯ ว่าได้นำเนื้อหาบางส่วนของรายงานการศึกษาโครงการเรื่องหนึ่ง มาประกอบอยู่ในวิทยานิพนธ์ของตนเอง โครงการฯ ดังกล่าวเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่นาย ก. เป็นผู้บริหารอยู่ และหน่วยงานระหว่างประเทศแห่งหนึ่ง ซึ่งสนับสนุนทุนบางส่วนให้กับโครงการฯ ด้วย โดยมี Mr. X (ผู้ร้องเรียน) ซึ่งเป็นลูกจ้างโครงการของหน่วยงานที่นาย ก. เป็นผู้บริหารอยู่ในขณะนั้น และผู้วิจัยรายอื่น ๆ ร่วมอยู่ในคณะวิจัย ทั้งนี้ นาย ก. กล่าวอ้างว่าตนเป็นผู้ริเริ่มโครงการฯ ดังกล่าวขึ้น รวมถึงเป็นผู้ออกแบบแผนการศึกษา ดำเนินการศึกษา และสรุปผลการศึกษาของโครงการฯ เอง ดังนั้นการที่ได้นำเอาเนื้อหาบางส่วนของรายงานการศึกษาขึ้นมาอยู่ในบททบทวนวรรณกรรมของวิทยานิพนธ์ ด้วยเห็นว่าเป็นงานที่ตนเองเป็นผู้เขียน เป็นผู้ให้ความคิดในการศึกษา และใช้ผลงานของตนเองในส่วนที่ตนเองเขียนขึ้นนำมาเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ของตนเองได้ และได้อ้างอิงชื่อรายงานศึกษาฯ ไว้ในบทบรรณานุกรมของวิทยานิพนธ์ด้วยแล้ว

ทั้งนี้ ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับส่วนของกรณีการทดลอง ซึ่งมีการอิงเนื้อหาบางส่วนจากรายงานการศึกษาของโครงการอีกเรื่องหนึ่ง โดยเป็นโครงการนวัตกรรมที่หน่วยงานภาครัฐที่ นาย ก. เป็นผู้บริหาร และทำสัญญาเป็นผู้ให้ทุนบางส่วนให้กับบริษัท C จำกัด โดยนาย ก. กล่าวอ้างว่าตนและบริษัท C จำกัด เป็นผู้วิเคราะห์/จัดทำรายงานการศึกษาดังกล่าว ดังนั้น ลิขสิทธิ์ของผลงานจึงเป็นลิขสิทธิ์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่ นาย ก. เป็นผู้บริหาร และบริษัท C จำกัด โดยตนได้นำมาจัดทำเป็นฉบับภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ตนได้ทำเรื่องขออนุญาตในการใช้เนื้อหาบางส่วนจากรายงานการศึกษาดังกล่าวมาประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ของตนจากบริษัทฯ แล้ว และได้อ้างอิงชื่อรายงานศึกษาฯ นี้ ไว้ในบทบรรณานุกรมของวิทยานิพนธ์ด้วยแล้วเช่นกัน นอกจากนี้ ส่วนการสรุปผลจากรายงานการศึกษาวิจัย นาย ก. ยังกล่าวอ้างว่าเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่โดยตนเองจากการบูรณาการความรู้ด้านนโยบายและกลยุทธ์ด้านเกษตรอินทรีย์ระดับชาติ มาผนวกเข้ากับผลการศึกษาและผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้โครงการที่เป็นกรณีศึกษามาประกอบเนื้อหา

ทางสภามหาวิทยาลัยได้ให้โอกาสกับนาย ก. ผู้ถูกร้องเรียน เข้าชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานฝ่ายตนต่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ได้จัดตั้งขึ้น อย่างไรก็ตาม สภามหาวิทยาลัยได้มีผลสรุปการพิจารณาว่าเป็นการประพฤติผิดจริยธรรมทางวิชาการ อันทำให้ผู้เสนอวิทยานิพนธ์ขาดคุณสมบัติข้อที่เป็นผู้มีความประพฤติดีตามระเบียบว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 และได้มีมติให้เพิกถอนมติเดิมของสภามหาวิทยาลัยซึ่งอนุมัติปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตให้กับนาย ก. มีผลนับแต่วันที่สรุปการพิจารณาตัดสินโดยไม่มีผลย้อนหลัง

จากสาเหตุที่พบว่า มีการลอกเลียนงานวิชาการ กรณีนี้ หากอิงตามผลการตัดสินของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงฯ และมติของสภามหาวิทยาลัย ซึ่งมีผลนำไปสู่การเพิกถอนปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตของนาย ก. นั้น ถือเป็นการประพฤติผิดจริยธรรมทางวิชาการ ที่เกี่ยวพันถึงจริยธรรมส่วนบุคคลและอาจจะสะท้อนถึงวัฒนธรรมการทำงานที่ใช้บทบาทของการเป็นผู้บังคับบัญชาระดับสูงในองค์กรหรือในฐานะผู้ว่าจ้างงานใช้อำนาจ ใช้บทบาทการเป็นหน่วยงานเจ้าของโครงการ หรือผู้ร่วมให้ทุนในการอำนวยความสะดวกขึ้นให้กับตนเอง รวมถึงช่องว่างในกระบวนการทำงาน ในการนำผลการศึกษาวิจัยของผู้อื่นในคณะวิจัย มากกล่าวว่าเป็นผลงานหลักของตน โดยไม่ได้มีการกล่าวอ้างถึงเจ้าของร่วมในผลงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นผู้ทำงานหลักในผลงานนั้น ๆ

ในขณะที่เดียวกัน ผลการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยคณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของสำนักนายกรัฐมนตรี ตามที่ Mr. X ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อกรณีนี้ ถึงกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นต้นสังกัดโดยตรงของหน่วยงานภาครัฐนี้ ก็ได้ผลสรุปในทำนองเดียวกันว่า ผลงานรายงานการศึกษาโครงการที่เป็นปัญหานี้เป็นของหน่วยงานภาครัฐ และอาจเข้าข่ายการลอกเลียนวรรณกรรมของตนเอง โดยสรุปได้ว่า แม้ว่าผู้ถูกร้องเรียนจะได้อ้างอิงเอกสารบางรายการไว้ในบรรณานุกรมของคุณวุฒินิพนธ์ก็ตาม การกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายเป็นการลอกเลียนวรรณกรรมโดยมิชอบ ไม่ว่าจะเป็นการลอกวรรณกรรมของผู้อื่น (plagiarism) หรือโดยมิใช่ผู้อื่นเป็นเจ้าของผลงานร่วม หรือเป็นการลอกวรรณกรรมของตนเอง (self-plagiarism)

กรณีศึกษาที่ 2: งานวิจัย/บทความวิชาการที่ไม่มีจริง

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2566 วงการวิจัยวิชาการของไทย ได้เกิดเรื่องราวสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับจริยธรรมการวิจัยและเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา เรื่องดังกล่าวได้แก่การพบว่า มีนักวิจัยไทยที่จ่ายเงินเพื่อให้มีชื่อของตนปรากฏอยู่ในบทความทางวิชาการ ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ โดยในความเป็นจริงนั้น ตนไม่ได้เป็นผู้ทำวิจัย ผู้นิพนธ์หรือมีส่วนร่วมสำคัญในผลงานวิชาการนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากนั้นนักวิจัยดังกล่าวยังได้นำเอาผลงานตีพิมพ์ทางวิชาการนั้นไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง โดยกล่าวอ้างว่าเป็นผลงานของตน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นต่อจริยธรรมการวิจัย จรรยาบรรณทางวิชาการอย่างชัดเจน

กรณีของผลงานวิจัยที่เป็นข่าวคราวนั้น แรกเริ่มจุดประกายขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 จากประเด็นบทวิเคราะห์ เรื่อง “You will be paid US \$500-800 for each paper” ที่ปรากฏใน website ต่างประเทศ www.forbetterscience.com ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 ก็เริ่มมีนักวิชาการไทยบางท่านได้ออกมาให้ข้อมูลต่อสาธารณะว่า ได้ตรวจพบข้อมูลว่ามีชื่อของอาจารย์ไทยอย่างน้อย 2 ท่านจากมหาวิทยาลัยไทย 2 แห่งปรากฏอยู่บนบทความทางวิชาการชิ้นหนึ่งทางศาสตร์ด้านวัสดุนาโน บทความนี้เป็นบทความขึ้นเดียวกันกับที่กำลังมีการประกาศบนเว็บไซต์แห่งหนึ่ง ซึ่งเปิดให้ผู้ที่ประสงค์ให้มีชื่อของตนอยู่ในบทความชิ้นนั้น สามารถเข้ามาซื้อสิทธิการตีพิมพ์ชื่อผู้แต่งงานวิจัยลำดับต่าง ๆ ได้ ในราคา 700-900 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อสืบค้นดูข้อมูลประวัติความเชี่ยวชาญของอาจารย์ทั้งสองท่านแล้ว พบว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับหรือมีความเชี่ยวชาญทางด้านวัสดุศาสตร์แต่อย่างใด ในขณะที่ชื่อของอาจารย์ทั้งสองปรากฏอยู่ในลำดับที่ 1 และ 3 ของบทความ ซึ่งในวงการวิจัยจะถือว่าเป็นผู้นิพนธ์หรือผู้แต่งหลัก เป็นเจ้าของผลงานหลักและรองตามลำดับ อีกทั้งยังพบว่าอาจารย์ทั้งสองท่านมีผลงานตีพิมพ์เป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงเวลาสั้น ๆ เพียงไม่กี่ปี อาจเรียกได้ว่าเป็นผลงานที่ไม่มีจริง

นักวิชาการและสำนักข่าวที่เปิดเผยข้อมูลข้างต้น ได้ตั้งข้อสังเกตว่าผู้ที่มีชื่อเป็นเจ้าของบทความนั้น ๆ อาจได้ชื่อของตนที่ตีพิมพ์ในบทความมาจากการซื้อขาย นอกจากนี้ ยังตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลงานวิชาการที่ไม่มีจริงของอาจารย์กลุ่มที่มีจำนวนผลงานตีพิมพ์เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาสั้น ๆ เพียง 1-2 ปี ดังเช่นในกรณีของอาจารย์ 2 ท่านที่กล่าวถึงนี้ รายละเอียดเป็นดังนี้

1. พบว่ามีชื่อของอาจารย์ดังกล่าวปรากฏการมีส่วนร่วมอยู่ในบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลาติด ๆ กัน โดยช่วง พ.ศ. 2564 - 2565 อาจารย์ท่านหนึ่งมีเอกสารตีพิมพ์ใน Scopus จำนวน 114 รายการ (พ.ศ. 2565 มีเอกสารตีพิมพ์ถึง 72 ฉบับ และ พ.ศ. 2564 จำนวน 35 ฉบับ) ส่วนอาจารย์ท่านที่สองนั้น พบว่ามีเอกสารตีพิมพ์ใน Scopus จำนวน 142 รายการ (พ.ศ. 2565 ปีเดียว มีเอกสารตีพิมพ์ถึง 95 ฉบับ และ พ.ศ. 2564 จำนวน 43 ฉบับ)
2. มักจะปรากฏเพียงชื่อของผู้เป็นอาจารย์ เป็นชื่อโดด ๆ โดยไม่มีชื่อของทีมงาน นักศึกษาผู้ช่วยวิจัยที่เป็นคนไทยร่วมอยู่ด้วย แต่จะมีชื่อผู้ร่วมวิจัยเป็นชาวต่างประเทศจากหลากหลายสถาบัน โดยแต่ละชื่อก็จะอยู่ในคนละประเทศเป็นต้น
3. บทความสิ่งตีพิมพ์ทั้งหลายที่มีชื่อของอาจารย์ฯ ที่ปรากฏร่วมกับคนอื่นนั้น ไม่ได้มีแค่บทความข้ามศาสตร์ทางวิศวกรรมที่ไม่ใช่สาขาความเชี่ยวชาญของตนเท่านั้น แต่ยังพบว่าชื่อไปปรากฏอยู่ในบทความที่เกี่ยวกับเกษตร คริปโตเคอร์เรนซี เศรษฐศาสตร์การเงิน บางบทความก็พบว่ามีชื่อเขียนร่วมกับคนอื่น ๆ เป็นการวิจัยในประเทศรัสเซีย อินโดนีเซีย และในประเทศชาติตะวันออกกลาง เป็นต้น แต่กลับไม่เคยพบการตีพิมพ์บทความปรากฏในวารสารวิชาการภาษาไทยเลยแม้แต่ฉบับเดียว

อันที่จริงแล้ว กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ก็ไม่ได้แตกต่างนักกับการจ้างวานให้ผู้อื่นเป็นผู้เขียนบทความวิชาการแทน และใช้ชื่อตนเป็นผู้แต่ง ซึ่งอาจจะมีมาก่อนหน้านี้อยู่บ้างแล้ว แต่ไม่ได้เป็นข่าวที่ก่อให้เกิดความสนใจในแวดวงสังคมการวิจัย

ไทยมากนัก จุดหนึ่งที่น่าสนใจของการเกิดขึ้นได้ของกรณีศึกษาครั้งนี้ คือ การที่กลไกทางการตลาด การซื้อ-ขายสินค้าทางออนไลน์ตามปกติ ได้ถูกนำมาใช้สนับสนุน การซื้อ-ขายผลงานทางวิชาการ และเมื่อมีผู้ที่ประสงค์ ต้องการได้ผลงานตีพิมพ์ โดยไม่ต้องทำงานวิจัย ก็เกิดคนที่ทำเรื่องนี้มาตอบสนอง ทำให้การกระทำที่มักง่ายและผิดต่อจริยธรรมทางวิชาการอย่างร้ายแรงเช่นนี้ กลายเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้โดยง่าย และเปิดโอกาสการเข้าถึงแหล่งการซื้อผลงานทางวิชาการได้มากกว่าในอดีต

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้แยกออกมาบริหารโดยอิสระ และมีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ให้บุคลากรอาจารย์ต้องทำงานวิจัยที่กำหนดให้อาจารย์ต้องมีผลงานตีพิมพ์เป็นเงื่อนไขสำคัญในการต่อสัญญาจ้าง โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนงานวิจัยที่ถูกเผยแพร่ผ่าน Scopus จำนวนครั้งที่งานถูกอ้างอิง หรือการมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ซึ่งจำนวนงานวิจัยที่กำหนดไว้ก็จะแตกต่างกันไปแล้วแต่สาขาหรือระดับตำแหน่งทางวิชาการที่ประสงค์จะยื่นขอ นอกจากการที่จะสามารถนำบทความวิจัย ไปขอตำแหน่งทางวิชาการได้แล้ว ยังมีเหตุปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การได้รับเงินอุดหนุนการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ (ค่าตอบแทน) และเงินสนับสนุนค่าตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ (Page Charge) ในวารสารระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ 12,000 ถึง 120,000 บาท ตามแต่มหาวิทยาลัย และการได้รับเงินเดือนผลตอบแทนที่มากขึ้นจากตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น และการนำไปใช้ขอทุนวิจัยเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือแม้แต่นำไปใช้หาผลประโยชน์ตอบแทนจากผลงานวิชาการให้กับตนเองจากช่องว่างของระเบียบกฎเกณฑ์

อย่างไรก็ตาม กรณีเหตุการณ์ข้างต้นย่อมนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือในแวดวงวิชาการ การวิจัยของไทย ทั้งนี้ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้มีข้อสั่งการให้บรรดาสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงฯ ดำเนินการตรวจสอบและเร่งสืบสวนหาข้อเท็จจริงหากว่ามีกรณีที่คล้ายคลึงกันนี้เกิดขึ้นกับบุคลากรของสถาบัน และได้ส่งทีมงานลงไปตรวจสอบข้อมูลในเชิงลึก เนื่องจากตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562

มาตรา 70 ระบุว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด จ้าง วาน ใช้ให้ผู้อื่นทำผลงาน ทางวิชาการ เพื่อไปใช้ในการเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อใช้ในการทำผลงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการขอตำแหน่งทางวิชาการ หรือเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนหรือเงินอื่นในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้ผู้ใดรับจ้างหรือรับดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือโดยสุจริตตามสมควร” อีกทั้งยังเป็นความผิดทางอาญาอีกด้วย ตามมาตรา 77 ที่ระบุว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 70 จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยล่าสุดเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566 ได้มีการเปิดเผยผลการสืบค้นตรวจสอบข้อมูลในกรณีที่เกี่ยวข้องกันนี้จากสถาบันการศึกษาจำนวนหนึ่งที่ได้รับรวบรวมมา ในเบื้องต้นพบว่ามีบุคลากรที่เข้าข่ายต้องสงสัยต่อการผิดจรรยาบรรณการวิจัยและการตีพิมพ์ผลงานที่ตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกจำนวนมาก โดยมหาวิทยาลัยต้นสังกัดต้องดำเนินการตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการในส่วนที่เหมาะสมต่อไป ต่อมาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2566 ปลัดกระทรวง อว. ได้เปิดเผยว่าสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 154 แห่ง ได้รายงานผลการตรวจสอบแล้ว และพบว่ามีนักวิจัยที่ต้องตรวจสอบความผิดปกติจำนวน 52 ราย ใน 19 สถาบัน ซึ่งทั้งหมดอยู่ในกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริง และทางสำนักปลัดกระทรวง อว. จะติดตามอย่างใกล้ชิดและให้สถาบันอุดมศึกษารายงานความคืบหน้าต่อไป

ในขณะเดียวกัน คณะกรรมการอิสระที่เกี่ยวข้องจรรยาบรรณการวิจัย เช่น คณะกรรมการผู้แทนเพื่อการพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนจรรยาบรรณการวิจัย สวทช. ได้เสนอให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาหนึ่งคณะ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับจรรยาบรรณของการทำวิจัยของบุคลากรในสังกัดของตน โดยมีขอบข่ายบทบาทหน้าที่รวมไปถึงการรับเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีของการประพฤติมิชอบในการวิจัยเช่นกรณีข้างต้น ประเด็นด้านจรรยาบรรณต่าง ๆ ในกระบวนการขอตำแหน่งทางวิชาการและเรื่อง

อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดมาตรการรองรับที่ชัดเจนและเป็นธรรมในทางปฏิบัติ อาทิเช่น การมีส่วนร่วมจากการได้รับเชิญให้เป็นบรรณาธิการในวารสารต่าง ๆ โดยเฉพาะบทความวิจัยในลักษณะที่เป็น review article ซึ่งมักมีจำนวนการอ้างอิงที่สูง แต่การเขียน review article นั้นอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขามาร่วมเขียนบทความกันได้ ซึ่งทำให้ยากต่อการตรวจสอบการกระทำคามผิดทางจริยธรรมวิจัยได้ เป็นต้น ทั้งนี้ คณะกรรมการชุดที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งแต่งตั้งขึ้นมานั้น ควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน โดยมีวาระการพิจารณากรณีต่าง ๆ เหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อการป้องกันและป้องปรามเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรมการวิจัยต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง:

Else, H. (2023). Multimillion-dollar trade in paper authorships alarms publishers. *Nature*, 613(7945), 617-618.

Leonid schneider. (2022). *You will be paid US \$500-800 for each paper.*
<https://forbetterscience.com/2022/10/24/you-will-be-paid-us-500-800-for-each-paper/>

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). *อว. ชี้นักวิจัยซื้อผลงานแปะชื่อตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารวิชาการนานาชาติ ผิดจริยธรรมทางวิชาการอย่างร้ายแรง.*

<https://www.mhesi.go.th/index.php/pr-executive-news/8460-2023-01-11-03-53-23.html>

กรุงเทพธุรกิจ. (2566a, 10 มกราคม). *หลักฐาน!! ชี้ชุด 6 นักวิชาการไทยซื้อผลงานวิชาการระบุชื่อปีละ 90 งาน.* <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1047220>

กรุงเทพธุรกิจ. (2566b, 25 มีนาคม). *อว. สอบอาจารย์มหาวิทยาลัย ซื้อผลงานวิจัยเข้าข่ายผิดจริยธรรม 160 ราย.* <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1059709>

ทศพล ชัยสัมฤทธิ์ผล. (2566, 16 มกราคม). อาจารย์มหาวิทยาลัยไทย ทำไมต้องซื้อ "งานวิจัยผี" เพื่อใส่ชื่อตัวเอง. <https://www.bbc.com/thai/articles/c1vn0yqvqg1o>

ไทยพีบีเอส. (2566, 17 กุมภาพันธ์). อว. พบ 33 อาจารย์ในมหาวิทยาลัย เข้าข่ายซื้อผลงานตีพิมพ์. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/324688>

ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2566a). การประชุมคณะกรรมการผู้แทนเพื่อการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนจริยธรรมการวิจัย สวทช. (วาระพิเศษ) วันที่ 12 มกราคม 2566. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.

มติชนสุดสัปดาห์. (2566, 24 กุมภาพันธ์). มหา'ลัยสะเทือน อาจารย์ช้อปปิงงานวิจัย. https://www.matichonweekly.com/column/article_651213

สปริงนิวส์. (2566, 10 มกราคม). ฉาว นักวิชาการไทย ใช้เงินซื้องานวิจัยใส่ชื่อเคลมผลงาน แฉมเบิกตันสังกัดได้. <https://www.springnews.co.th/news/news/834165>

กรณีศึกษาที่ 3: ผลงานวิจัยที่ไม่อาจทำซ้ำได้

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2557 วรการนักวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด (Stem Cell) ทั่วโลกต่างให้ความสนใจกับบทความวิชาการ เรื่อง การสร้าง Stimulus-triggered acquisition of pluripotency (STAP cell) โดยทีมผู้วิจัยได้อ้างถึงเทคนิคใหม่ในการสร้างเซลล์ต้นกำเนิด ด้วยการนำเซลล์ธรรมดาของหนูมาแช่ในสารละลายที่เป็นกรดอ่อน และทำให้เซลล์นั้นเปลี่ยนสภาพกลับไปเป็นเซลล์ต้นกำเนิดได้ โดยเซลล์ต้นกำเนิดที่ได้จากการวิจัยนี้ถูกเรียกว่า STAP cell

งานวิจัยดังกล่าว ดำเนินการโดย ดร.ฮารุกะ โอโบคาตะ (Dr.Haruko Obokata) ซึ่งเป็นนักวิจัยชีววิทยาทางด้าน Stem Cell ห้องปฏิบัติการ Cellular Reprogramming ศูนย์ชีววิทยาพัฒนาการ สถาบันวิจัย RIKEN (RIKEN Center for Developmental Biology) ประเทศญี่ปุ่น โดยในปี พ.ศ. 2557 Dr.Haruko Obokata และทีมวิจัย ได้แก่ Dr.Charles Vacanti, Dr.Teruhiko Wakayama และนายแพทย์ Yoshiki Sasai สามารถตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ Nature 2 ฉบับ ได้แก่ 1) Stimulus-triggered fate conversion of somatic cells into pluripotency (Nature volume 505, pages641–647 (2014)) และ 2) Bidirectional developmental potential in reprogrammed cells with acquired pluripotency (Nature volume 505, pages676–680 (2014)) โดยเป็นงานวิจัยทางการเปลี่ยนเซลล์ม้ามของหนูให้เป็น Stem Cell โดยใช้เทคนิคสแต็ปเซลล์ (Stimulus-triggered acquisition of pluripotency; STAP) โดยนำเซลล์ม้ามแช่ในกรดซิตริกเพื่อสร้างภาวะเครียด พบว่า เซลล์ม้ามเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะทารก (cellular infants) หรือ Pluripotency เช่นเดียวกับที่พบใน Stem Cell

อย่างไรก็ตาม หลังจากผลงานวิจัยดังกล่าวถูกตีพิมพ์ไปแล้ว เมื่อนักวิจัยท่านอื่นได้ทำการทดลองตามวิธีการของ Dr.Haruko Obokata ที่ระบุไว้ในบทความวิชาการ แต่ไม่สามารถทำซ้ำได้ เป็นผลให้เกิดการตั้งข้อสงสัยในงานวิจัยต่าง ๆ ของ Dr.Haruko Obokata และถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะภาพผลการทดลอง บางภาพที่มีความคล้ายกับผลงานวิทยานิพนธ์ที่ Dr.Haruko

Obokata ได้เคยตีพิมพ์ไปแล้วในงานวิจัยระดับปริญญาเอก และนำไปสู่การค้นพบความไม่ชอบมาพากลเกี่ยวกับการประพடுத்தิจริยธรรมการวิจัยในลำดับต่อมา

โดยเมื่อมีข้อกล่าวหาเกิดขึ้น ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2557 ศูนย์ชีววิทยาพัฒนาการ สถาบันวิจัย RIKEN ได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนการประพடுத்தิจริยธรรมการวิจัย (research misconduct) โดยพบว่า มีการลักลอบผลงานวิจัย (plagiarism) และการสร้างข้อมูลการวิจัยที่เป็นเท็จ (fabrication) เนื่องจากพบการลักลอบข้อความจาก NIH website, การใช้รูปภาพจากวิทยานิพนธ์ และรูปในบทความ 2 รูป ที่คล้ายกัน และมีการตัดแปลง ตกแต่งรูปภาพ (image manipulation)

ภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อเกิดขึ้นตามมา คือ นายแพทย์ Yoshiki Sasai รองผู้อำนวยการสถาบัน RIKEN ซึ่งเป็นผู้เขียนร่วม (co-author) ในบทความเรื่อง STAP Cell และเป็นที่ปรึกษา (advisor) ของ Dr.Haruko Obokata ถูกวิจารณ์ในฐานะผู้กำกับดูแล และได้ตัดสินใจฆ่าตัวตายในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 และวารสาร Nature ได้ถอดถอนบทความทั้ง 2 ฉบับออก เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557 สำหรับนักวิจัยท่านอื่น ๆ ได้แก่ Dr.Charles Vacanti ไม่พบผลงานวิจัยตีพิมพ์ในช่วง 5 ปี หลังจากนั้น Dr.Teruhiko Wakayama ยังมีผลงานวิจัยทางด้านเซลล์ต้นกำเนิดและพัฒนางานวิจัยทางด้านชีววิทยาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ Dr.Haruko Obokata ได้ตัดสินใจลาออกจากสถาบันวิจัย RIKEN ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 รวมทั้งถูกถอดถอนวุฒิปริญญาเอกจาก Waseda University และหลังจากนั้น Dr.Haruko Obokata ได้ผันตัวไปเป็นนักเขียนหนังสือ “That Day” ในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเสมือนเป็นการจบชีวิตอาชีพนักวิจัยไปตลอดกาล

สถาบันวิจัย RIKEN ได้ยึดถือและปฏิบัติตาม Regulations on the Prevention of Research Misconduct (มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2555) สามารถสรุปประเด็นสำคัญใน Regulations on the Prevention of Research Misconduct มีบัญญัติไว้ ดังนี้

1. หน้าที่ของนักวิจัย ได้แก่ ไม่ประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย, ห้ามช่วยเหลือหรือสนับสนุนการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย และไม่อนุญาตให้ผู้อื่นประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย
2. หน้าที่ของผู้บังคับบัญชา เช่น ตรวจสอบรายงานการวิจัยและข้อมูลต่าง ๆ สื่อสารให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบว่าสมมุติฉบับที่กข้อมูลการวิจัยเป็นทรัพย์สินของสถาบัน เป็นต้น
3. ภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ให้ตกอยู่กับผู้วิจัยที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยนั้น
4. หน่วยงานที่ให้คำปรึกษา และกำกับดูแลการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย คือ The Auditing and Compliance Office, RIKEN
5. ขั้นตอน/แนวทางการร้องเรียนพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย แจ้งเบาะแสผ่านทางโทรศัพท์ อีเมล หรือจดหมายได้ โดยอาจแจ้งชื่อหรือกลุ่มวิจัยของผู้ถูกร้องเรียน พร้อมทั้งแนบหลักฐานประกอบ
6. กระบวนการสืบข้อเท็จจริง ผ่านการตรวจสอบพยาน เอกสาร และวัตถุที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย
7. กระบวนการสอบสวนทางจริยธรรมการวิจัย หากมีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการสอบสวนฯ จะมีผู้เชี่ยวชาญภายนอก ร่วมเป็นอนุกรรมการ
8. บทลงโทษ เช่น การถอดถอนบทความวิชาการ ปฏิเสธการให้ทุนวิจัย เรียกกรรมการชำระเงินทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดจริยธรรมการวิจัยคืน เป็นต้น
9. การประกาศผลการสอบสวนฯ ต่อสาธารณะ เช่น การแจ้งชื่อและสังกัดของผู้กระทำผิด รวมไปถึงชื่อและสังกัดของคณะอนุกรรมการสอบสวน ประเภทของการทำผิดจริยธรรมการวิจัย ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการสอบสวน ต่อสาธารณะ เป็นต้น

Kochi Makai รายงานการศึกษาการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (research misconduct) ของผลงานวิจัยของ Dr.Haruko Obokata นอกจากนี้ Myungsim Kim และคณะ ได้ศึกษาตัวอย่างผลงานวิจัยทางด้าน Stem Cell ที่น่าสงสัยของ Hwang ประเทศเกาหลีใต้ พบว่า อิทธิพลวัฒนธรรมทางสังคม การแข่งขัน

รวมทั้งความคาดหวังที่สูง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural environments) ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก (East Asia) อาจนำไปสู่การละเมิดมาตรฐานงานวิจัยได้ เนื่องจากรัฐบาลผลักดันงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าคุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยในวัฒนธรรมตะวันตก (Western societies) ที่รัฐบาลสนับสนุนเครือข่ายชุมชนนักวิทยาศาสตร์ (scientific community) ในการควบคุมความประพฤติมิชอบในงานด้านวิทยาศาสตร์

Junhui Han และ Zhengfeng Li ได้ศึกษาถึงแรงกดดันในการตีพิมพ์บทความวิจัย (Publish or Perish) ในวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ที่อาจนำไปสู่การประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (research misconduct) ได้ โดยในกลุ่มอเมริกาเหนือและยุโรป สถาบันวิจัยจะจัดทำประวัติผลงานตีพิมพ์ของนักวิจัย และการประเมินคุณภาพของผลงานตีพิมพ์โดยนักวิจัย ในการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งและเพิ่มเงินเดือน ในขณะที่สถาบันวิจัยในเอเชียตะวันออก การเลื่อนตำแหน่งจะพิจารณาจากศักยภาพของนักวิจัย ผลงานตีพิมพ์ที่ปรากฏใน Journals indexed โดย Thomson Reuters' Science Citation Index (SCI) ทำให้นักวิจัยในกลุ่มเอเชียตะวันออกถูกคาดหวังให้ตีพิมพ์ผลงานในวารสารที่อยู่ใน SCI มากกว่าวารสารวิชาการระดับชาติและในการวิเคราะห์นี้ ยังพบว่าผลงานตีพิมพ์ของ BioMed Central (BMC) ถูกถอดบทความออกจากวารสารถึง 41 บทความ ในปี ค.ศ. 2015 เนื่องจากถูกตรวจพบการปลอมแปลง (falsified) ในขั้นตอน Peer review

เอกสารอ้างอิง:

- Bak, H.-J. (2018). Research Misconduct in East Asia's Research Environments. *East Asian Science, Technology and Society: An International Journal*, 12(2), 117-122. <https://doi.org/10.1215/18752160-6577620>
- Knoepfler, P. (2019). *Whatever happened to the STAP cell scientists including Haruko Obokata?* <https://ipsocell.com/2019/11/whatever-happened-to-the-stap-cell-scientists-including-haruko-obokata/>

กรณีศึกษาที่ 4: การโคลนนิ่งมนุษย์สุดอัจฉริยะของโลก

ท่ามกลางความท้าทายด้านเซลล์ต้นกำเนิด (stem cell) ที่ได้รับความสนใจและเป็นความหวังใหม่ของวงการแพทย์ในการรักษาโรค เมื่อปี พ.ศ. 2547 ดร.หวาง วู ซูก (Hwang Woo-Suk) นักวิจัยชาวเกาหลีใต้ ด้านการโคลนนิ่ง ของมหาวิทยาลัยโซล ได้ส่งผลงานตีพิมพ์ลงในวารสาร Science และออกมาประกาศความสำเร็จในการถ่ายโอนนิวเคลียสจากคนไข้ไปยังไข่ของผู้บริจาคที่เอานิวเคลียสออกไปแล้ว ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการทำโคลนนิ่งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นั่นหมายถึงการสร้างเซลล์ต้นกำเนิดที่มีสารพันธุกรรมแบบเดียวกันกับของคนไข้ เพื่อให้อวัยวะที่สร้างขึ้นมาจากเซลล์ต้นกำเนิดนั้นไม่ถูกปฏิเสธโดยเซลล์ร่างกายของคนไข้ ซึ่งถือเป็นนักวิจัยคนแรกของโลกที่สามารถสร้างเซลล์ต้นกำเนิดจากการโคลนนิ่งตัวอ่อนของมนุษย์ได้สำเร็จ และอ้างว่าเทคนิคดังกล่าวจะนำไปสู่การหาวิธีรักษาผู้ป่วยโรคต่าง ๆ ได้ จนได้รับการยกย่องให้เป็น “ความภาคภูมิใจของเกาหลีใต้”

- ปี พ.ศ. 2547 ดร.หวาง และคณะวิจัย ประกาศความสำเร็จการสร้างเซลล์ต้นกำเนิดจากการโคลนนิ่งตัวอ่อนของมนุษย์
- ปี พ.ศ. 2548 ดร.หวาง และคณะวิจัย ประกาศความสำเร็จการสร้างเซลล์ต้นกำเนิดจากตัวอ่อนมนุษย์ 11 เซลล์ โดยใช้ไข่ 185 ฟอง
- ช่วงปี พ.ศ. 2548 รัฐบาลสนับสนุนการเงินทุนวิจัยกว่า 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ ดร.หวาง ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการ “World Stem Cell Hub” ซึ่งเป็นสถาบันวิจัยแห่งใหม่ที่เพิ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการผลิตเซลล์ต้นกำเนิด

แต่ภายหลังจาก งานวิจัยของ ดร.หวาง และคณะวิจัย เริ่มถูกตั้งข้อสงสัยและมีการขุดคุ้ยเพื่อหาความจริงเกี่ยวกับการละเมิดจริยธรรม รวมไปถึงการสร้างข้อมูลการวิจัยขึ้นเอง (fabrication) การดัดแปลงข้อมูลการวิจัย (falsification) และการยกยอกงบประมาณภายใต้โครงการวิจัย นอกจากนี้ ยังมี การตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการได้มา ซึ่งไข่เพื่อใช้ในในงานวิจัย โดยในภายหลังได้ปรากฏข้อมูลว่า มีหนึ่งในคณะวิจัยออกมายอมรับว่ามีการจ่ายเงินสำหรับการบริจาคไข่

ที่นำไปใช้ในการวิจัยจริง และ ดร.หวาง ยังมีการกดดันผู้ใต้บังคับบัญชาของตน ให้บริจาคไข่เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย อีกทั้งมีการเก็บไข่จากคนไข่เพื่อนำมาทำการวิจัยเกินกว่าความจำเป็น ซึ่งผิดหลักจริยธรรมอย่างยิ่ง โดย ดร.หวาง ได้จัดการแถลงข่าวยืนยันว่าไม่ทราบถึงการกระทำเหล่านี้ พร้อมกล่าวขอโทษว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพราะแรงผลักดันเพื่อไปสู่ความสำเร็จ

จากข้อสงสัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงนำไปสู่การแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นในมหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล เพื่อดำเนินการสอบสวนข้อกล่าวหาอย่างละเอียด ซึ่งในที่สุดผลการสอบสวนจากคณะกรรมการฯ พบว่า เซลล์ต้นกำเนิดของ ดร.หวาง ทั้ง 11 สายพันธุ์ถูกประดิษฐ์ขึ้น และไม่เป็นความจริง เป็นการแต่งข้อมูลจำนวนมากขึ้นเอง ไม่ใช่ความสำเร็จตามที่กล่าวอ้าง พร้อมทั้งทำการตรวจสอบรายงานชิ้นอื่น ๆ ของ ดร.หวาง เพิ่มเติม หลังจากนั้น ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2549 ดร.หวาง ได้ประกาศลาออกจากทุกตำแหน่ง ทั้งในองค์กรรัฐบาล และองค์กรเพื่อสังคม พร้อมกล่าวขอโทษและแสดงความเสียใจต่อประชาชนสำหรับความล้มเหลว แต่ไม่ได้ยอมรับเรื่องการฉ้อโกง อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล ไม่ยอมรับการลาออกดังกล่าว โดยอ้างกฎระเบียบที่ไม่ให้พนักงานภายใต้การสอบสวนลาออกจากตำแหน่ง เพื่อป้องกันการลาออกก่อนเวลาอันควร ซึ่งจะทำให้พนักงานหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษโดยสมบูรณ์ตามผลการสอบสวน จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดผลที่ตามมา ดังนี้

- บทความวิชาการดังกล่าวของ ดร.หวาง ถูกถอดถอนจากวารสาร Science
- รัฐบาลกรุงโซล ถอนใบอนุญาตวิจัยเซลล์ต้นกำเนิดของ ดร.หวาง และถูกฟ้องต่อศาล ในข้อหายักยอกงบวิจัย และลักลอบซื้อไข่มนุษย์เพื่อการวิจัย ร่วมกับเพื่อนร่วมงานอีกสามคน โดยในที่สุดตัดสินให้ถูกจำคุก แต่รอลงอาญาไว้ก่อน
- ดร.หวาง ถูกไล่ออกจากมหาวิทยาลัย และรัฐบาลเกาหลีใต้ยกเลิกการสนับสนุนทางการเงินและห้ามไม่ให้เขามีส่วนร่วมในการวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด

- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของสาธารณรัฐเกาหลี ได้ออกแนวปฏิบัติ เรื่อง “Guides for Securing Research Ethics” เมื่อ พ.ศ. 2550 ประกอบไปด้วยหัวข้อ ดังต่อไปนี้
 1. นิชามการประพฤติมิตจจริยธรรมการวิจัย
 2. บทบาทของสถาบันวิจัยต่อการประพฤติมิตจจริยธรรมการวิจัย
 3. กระบวนการตรวจสอบกรณีพบพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย

นอกจากนี้ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยจัดตั้ง “Committee on Research Integrity (CRI)” ของแต่ละสถาบัน เพื่อดำเนินการตรวจสอบกรณีพฤติกรรมมิชอบทางการวิจัย เป็นผลให้มหาวิทยาลัยชั้นนำของสาธารณรัฐเกาหลี เริ่มจัดทำ Research ethics guidelines และหลักสูตรการเรียนรู้อบรมให้ความรู้ด้านจริยธรรมการวิจัย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เอกสารอ้างอิง:

- Hong, S. (2008). The Hwang Scandal That “Shook the World of Science”. *East Asian Science, Technology and Society: An International Journal*, 2(1), 1-7. <https://doi.org/10.1215/s12280-008-9041-x>
- Timeline of a controversy. (2005). *Nature*. <https://doi.org/10.1038/news051219-3>
- ปีซีไทย. (2548, 23 ธันวาคม). *แฉเกาหลีได้ลวงโลกเรื่องโคลนนิ่ง*. https://www.bbc.com/thai/news/story/2005/12/051223_cloning

กรณีศึกษาที่ 5: การใส่ร้ายด้วยการลอกเลียนบทความวิชาการ

จุดเริ่มต้น

ผู้เขียนท่านหนึ่งส่งต้นฉบับบทความเข้ามาที่วารสาร Hepatitis Monthly เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินบทความ ตามระเบียบของวารสาร ผู้ประเมินจะค้นหาด้วย Google เพื่อตรวจสอบการตีพิมพ์บทความซ้ำ (duplicate publication) และบทความที่ไม่น่าเชื่อถือ พบว่าต้นฉบับดังกล่าวลอกเลียนบทความวิชาการของผู้อื่น (a plagiarized article) ผู้ประเมินท่านนี้จึงได้รายงานเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการฯ จากนั้น ทีมผู้เชี่ยวชาญจึงเริ่มกระบวนการสืบสวนสืบสวน

ทีมผู้เชี่ยวชาญค้นพบหมายเลข IP address และชื่อผู้ใช้ y@windowlive.com ของ corresponding author ในที่นี้จะขอเรียกว่า ศาสตราจารย์วาย ที่เข้าใช้งานเว็บไซต์วารสาร เมื่อเวลา 10:56:34 ของวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 2008 (Tehran Local Time) โดยได้ส่งต้นฉบับจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1. Viral and cellular determinants involved in hepatitis B (ID470) และ 2. Hepatitis TT virus: a summary (ID471) จากการค้นหาด้วย Google พบว่า ต้นฉบับทั้งสองลอกเลียนบทความวิชาการของผู้อื่น กล่าวคือ ต้นฉบับ ID470 ซ้ำกับบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ใน World Journal of Gastroenterology และต้นฉบับ ID471 ซ้ำกับบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ใน Indian Journal of Medical Research

หลังจากค้นพบการลอกเลียนบทความวิชาการดังกล่าว ขั้นตอนถัดไปจึงได้ประสานไปยังศาสตราจารย์วาย เพื่อการชี้แจงและตอบคำถาม ผ่านทางอีเมล y@windowlive.com แต่ไม่ได้รับการตอบกลับ จึงสืบค้นต่อจนพบอีเมลทางการของมหาวิทยาลัยของศาสตราจารย์วาย และส่งอีเมลอีกครั้ง หลังจากนั้นเพียงหนึ่งวัน ศาสตราจารย์วาย (ตัวจริง) ตอบกลับอีเมลและปฏิเสธเกี่ยวกับการส่งต้นฉบับไปที่วารสาร Hepatitis Monthly และทีมผู้เชี่ยวชาญยังได้รับจดหมายยืนยันรับรองจากคณบดีต้นสังกัดของศาสตราจารย์วายด้วย ดังนั้น การสืบสวนจึงเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยเป็นการสืบสวนเพื่อการค้นหาว่าใครเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเรื่องดังกล่าวนี้

ค้นพบความจริง

ทีมผู้เชี่ยวชาญทำการสืบหาความจริงต่อจากการติดตาม IP address จนพบว่า นอกจาก corresponding author ชื่อผู้ใช้ y@windowslive.com และยังพบชื่อผู้ใช้ w@yahoo.com ในที่นี้จะขอเรียกว่า ดร.วี ได้เข้าระบบเพื่อดำเนินการส่งต้นฉบับมายังวารสาร Hepatitis Monthly เช่นกัน

การส่งต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์ด้วยชื่อผู้ใช้ y@windowslive.com มีจำนวน 8 ฉบับ โดยตอบรับการตีพิมพ์จำนวน 3 ฉบับ และปฏิเสธการตีพิมพ์จำนวน 5 ฉบับ ทีมผู้เชี่ยวชาญทำการสืบค้นอย่างละเอียดเกี่ยวกับวันที่ IP addresses บันทึกกิจกรรม และสเปกคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับต้นฉบับทั้งแปด ในที่สุดทีมผู้เชี่ยวชาญตรวจพบว่า วันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 2008 ดร.วี เปลี่ยนตัวเขาจากบัญชี w@yahoo.com เข้าสู่ y@windowslive.com ในเวลาไม่ถึงสามนาที โดยทั้งสองบัญชีสร้างผ่าน IP address เดียวกัน และด้วยคอมพิวเตอร์ที่แทบจะเหมือนกัน การค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับไฟล์เวิร์ดที่ส่งมาของ ดร.วี และผู้เขียนต้นฉบับ ID470 นั้น ใช้คอมพิวเตอร์เครื่องเดียวกัน และยังมีจุดที่น่าสนใจในรูปแบบของชื่อผู้ใช้ คือ การตั้งชื่อผู้ใช้ทั้งสองมีรูปแบบอีเมลเหมือนกัน

หลังจากค้นพบความเชื่อมโยงดังกล่าว ศาสตราจารย์วาย (ตัวจริง) จึงแจ้งให้สมบัติของต้นสังกัดรับทราบ และต้นสังกัดได้ตั้งทีมสืบค้นหาความจริง ทีมผู้เชี่ยวชาญของวารสารได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ จัดส่งให้กับต้นสังกัดของศาสตราจารย์วาย (ตัวจริง) ผ่านทางอีเมล โทรสาร และไปรษณีย์ หลังจากกระบวนการสืบค้นความจริงเริ่มดำเนินการ ในที่สุด ดร.วี ได้ยอมรับสารภาพการกระทำทั้งหมดที่เกี่ยวกับการคัดลอกบทความวิชาการของผู้อื่นภายใต้ชื่อของศาสตราจารย์วาย และได้ออกจากสถาบันที่สังกัดไป

เอกสารอ้างอิง:

Miri, S. M., Rezamand, S., & Goodarzi, Z. The Experience of Detecting a Case of Plagiarism in Hepatitis Monthly [Case Report]. *Hepat Mon*, 8(3), 225-229. <https://brieflands.com/articles/hepatmon-70550.html>

กรณีศึกษาที่ 6: การปลอมแปลงข้อมูลการวิจัย สุการเกิดนวัตกรรมลงโลก

หากการตรวจเลือดและการวิเคราะห์ผลเลือดสามารถทำได้ง่าย รวดเร็ว ก็คงจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและวงการแพทย์ไม่น้อย ทั้งต่อแพทย์และคนไข้ที่จะได้รับการรักษาที่เหมาะสม แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Elizabeth Holmes เจ้าของบริษัทสตาร์ทอัพใน Silicon Valley ที่มีชื่อว่า “Theranos” จึงได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาเครื่องมือสำหรับเจาะเลือดและวินิจฉัยโรคต่างๆ โดยเธออ้างว่า คนไข้สามารถใช้เลือดด้วยปริมาณเพียงแคหยดเดียว ในการตรวจหาโรคที่เกี่ยวข้องกับเลือดได้ด้วยการใช้อุปกรณ์ของบริษัท Theranos และใช้เวลาในการตรวจวินิจฉัยไม่ถึง 30 นาที โดยเครื่องมือชิ้นแรกที่บริษัทสร้างมีชื่อว่า “Theranos 1.0” แต่ก็น่าผิดหวังที่เครื่องมือนี้ยังไม่มีความแม่นยำและถูกต้องมากเพียงพอ จึงทำให้ Holmes ต้องแก้ไขสถานการณ์ด้วยการเตรียมผลเลือดปลอมไว้ใช้หากเครื่องมือของเธอมมีปัญหา ซึ่งนี่อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการลงโลกที่เกิดขึ้นทั้งหมดของ Holmes และ Theranos

เมื่อการหลอกลวงของ Holmes นั้นดำเนินต่อไป โดยไม่มีใครตั้งข้อสังเกตหรือสงสัยในประสิทธิภาพของ Theranos 1.0 จึงทำให้เธอสามารถระดมทุนจากนักลงทุนได้เป็นจำนวนมาก พร้อมกับการเป็นจุดสนใจของผู้คนในวงการเทคโนโลยีและการแพทย์ ในเวลาต่อมาจึงมีการพัฒนาเครื่องมือรุ่นใหม่ เรียกว่า “Edison” แต่ผลลัพธ์ก็ยังคงเหมือนกับ “Theranos 1.0” ที่ยังไม่สามารถนำมาใช้วินิจฉัยโรคได้จริงตามที่กล่าวอ้าง อีกทั้งด้วยข้อจำกัดของปริมาณเลือดที่ใช้ในการตรวจวินิจฉัยโรคที่ไม่เพียงพอ จึงมีการเพิ่มปริมาณเลือดโดยการใส่สารเคมีลงไป ทำให้เลือดเจือจางลง ซึ่งส่งผลต่อความถูกต้องของผลการวินิจฉัยโรคเป็นอย่างมาก แต่ Holmes ก็ไม่สนใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้น แต่กลับมุ่งหานักลงทุนมาร่วมลงทุนในบริษัทของเธอต่อไป และในที่สุด Theranos ก็ได้ทำสัญญากับบริษัทยักษ์ใหญ่เจ้าของร้านขายยา Walgreens ของสหรัฐอเมริกา โดยมีเป้าหมายในการสร้าง Wellness Center และให้บริการตรวจเลือดโดยใช้เครื่องมือของ Theranos ด้วยเหตุนี้ Theranos จึงต้องเร่งพัฒนาเครื่องมือให้สำเร็จ โดยเครื่องมือชิ้นใหม่นี้มีชื่อว่า “miniLab” แต่แล้วก็เป็นอีกครั้งที่ Theranos ทำไม่สำเร็จ Holmes จึงได้ใช้การหลอกลวงมาตบตาผู้คนอีกเช่นเคย ในครั้งนี้เธอนำ “Edison”

และเครื่องมือตรวจเลือดของบริษัทอื่นที่วางขายอยู่ในท้องตลาดและได้ผ่านการรับรองแล้วมาประกอบเป็น “miniLab” และนำมาใช้งานในเชิงพาณิชย์ที่ Wellness Center แต่ด้วยเครื่องมือที่ไร้ประสิทธิภาพ Theranos จึงถูกร้องเรียนจากแพทย์และคนไข้เป็นจำนวนมาก ทั้งจากวิธีการเจาะเลือดที่ไม่เป็นไปตามคำกล่าวอ้างที่ว่าใช้เลือดเพียงแคหยดเดียว แต่ในความเป็นจริงแล้ว คนไข้กลับถูกเจาะหลอดเลือดดำที่แขนตามแบบมาตรฐานทั่วไป อีกทั้ง ผลตรวจวินิจฉัยโรคที่ได้จากเลือดนั้นก็ไม่มี ความถูกต้องและไม่แม่นยำตามที่ควรจะเป็น ในตอนนี้เองที่เริ่มมีผู้คนตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเครื่องมือดังกล่าว

เมื่อมีคนตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเครื่องมือของ Theranos มากขึ้น ประกอบกับการเปิดเผยข้อมูลของพนักงานเก่าของ Theranos ในประเด็นต่างๆ ทั้งเรื่องการตรวจสอบความแม่นยำของเครื่องมือที่พนักงานถูกสั่งให้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ต้องการมารายงานผล รวมถึงการอ้างอิงผลงานวิจัยจาก predatory journal ก็นำมาสู่การเปิดโปงนวัตกรรมลวงโลกทั้งหมดของ Theranos โดย John Carreyrou นักข่าวของ Wall Street Journal ซึ่งภายหลัง Carreyrou ได้นำเรื่องนี้มาเขียนเป็นหนังสือชื่อ “Bad Blood: Secret and Lies in a Silicon Valley Startup” การเปิดโปงนี้ยังนำไปสู่การตรวจสอบพบความจริงว่า เครื่องมือของ Theranos นั้นไม่สามารถใช้งานได้ตามที่กล่าวอ้าง ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่าบริษัทมีการจัดการกับตัวอย่างเลือดและมีวิธีการทดสอบที่ไม่ได้มาตรฐานอีกด้วย ในท้ายที่สุด จากบริษัทที่เคยมีมูลค่ามากกว่า 9 พันล้านดอลลาร์ ก็ล้มละลายในปี ค.ศ. 2018 และในปี ค.ศ. 2022 Holmes ก็ถูกตัดสินให้ต้องโทษจำคุกมากกว่า 11 ปี ในความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดในการฉ้อโกง อีกทั้ง เธอยังต้องชดใช้เงินคืนให้แก่ผู้ที่ถูกฉ้อโกงเป็นจำนวนเงินมหาศาลอีกด้วย

กรณีของ Holmes และ Theranos แสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านจริยธรรม การวิจัยที่สำคัญหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแต่งข้อมูลการวิจัยขึ้นเอง (fabrication) และการปลอมแปลงข้อมูลการวิจัย (falsification) โดยใช้ข้อมูลปลอมและข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือของบริษัทอื่น รวมถึงการคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความแม่นยำมาใช้ในการวิเคราะห์และ

รายงานผล เพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่บริษัทพัฒนาขึ้นนั้นมีความแม่นยำ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นข้อกังขาเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อีกด้วย เนื่องจากในปี ค.ศ. 2016 องค์การอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา (US Food and Drug Administration; FDA) ได้เปิดเผยเอกสารสรุปผลการตรวจสอบบริษัท Theranos ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการขอความยินยอมจากผู้ป่วยในการเก็บตัวอย่างสำหรับการทดลองที่เกี่ยวข้องกับไวรัสซิกา (Zika virus) โดยไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในขณะเดียวกัน Theranos ก็ยังประสบปัญหาเรื่องมาตรฐานและคุณภาพของกระบวนการวิจัย ซึ่งได้แก่ การอ้างอิงผลงานวิจัยที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ใน predatory journal การขาดการกำกับดูแลข้อมูลที่ดี และการทำวิจัยและทดสอบที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น การเก็บรักษาเลือดของผู้ป่วยด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องและการใช้สารเคมีต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว เป็นต้น

ดังนั้น เรื่องจริยธรรมการวิจัย และมาตรฐานและคุณภาพของกระบวนการวิจัย จึงเป็นเรื่องที่นักวิจัยต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญควบคู่กัน เพราะหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปก็อาจทำให้ผลงานวิจัยที่เกิดขึ้นนั้นไม่ถูกต้อง ไม่ได้มาตรฐาน ไม่สามารถต่อยอดผลงานวิจัยไปสู่การพัฒนาในเชิงพาณิชย์ หรืออาจส่งผลกระทบต่อทางลบที่รุนแรงต่อการดำเนินธุรกิจดังตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้นกับ Holmes และ Theranos

เอกสารอ้างอิง:

- Carreyrou, J. (2563). *Bad Blood: Secrets and Lies in a Silicon Valley Startup* [เลือดชั่ว: เรื่องลับและคำลวงเบื้องหลังบริษัทดาวรุ่งแห่งซิลิคอนแวลลีย์]. บริษัท ซอลท์ พับลิชซิง จำกัด.
- Monika Wah. (2021). “Bad Blood” Reveals Theranos was Guilty of Bad Business and Bad Data Science. <https://dethwench.com/learn-to-prevent-research-misconduct/>
- Sarah Jackson. (2023). It's official — Elizabeth Holmes has been ordered to report to prison on May 30 to begin her 11-year sentence. <https://www.businessinsider.com/theranos-elizabeth-holmes-report-to-prison-date-may-30-2023-5>
- Zachary Brennan. (2018). *SEC Charges Theranos With Widespread Fraud*. <https://www.raps.org/News-and-Articles/News-Articles/2018/3/SEC-Charges-Theranos-With-Widespread-Fraud>
- เปิดทำเนียบงานวิจัยลงโลก ตอนที่ 5 เลือดหยดเดียว (บทจบ) (ค.ศ. 2003-2018).(2562). <https://www.blockdit.com/posts/5d05d3f7126af710040d7ed9>
- เปิดทำเนียบงานวิจัยลงโลก ตอนที่ 5 เลือดหยดเดียว (บทที่ 1 จาก 2) (ค.ศ. 2003-2016). (2562). <https://www.blockdit.com/posts/5d05d2ad126af710040cd910>
- ย้อนรอยอวสาน Theranos สตาร์ทอัพจอมลวงโลก แห่งวงการแพทย์. (2565). <https://techsauce.co/news/theranos-elizabeth-holmes-start-up-health-tech-liar>

เอกสารอ้างอิง

- Arizona State University Office of Research Integrity and Assurance. (n.d.). *Guidelines for Use of Artificial Intelligence (AI) in Research*. <https://researchintegrity.asu.edu/export-controls-and-security/artificial-intelligence>
- Edinburgh Napier University Research Innovation Enterprise (RIE). (2021, February 19). *Data management, data protection and integrity – How these link together*. <https://blogs.napier.ac.uk/rie/data-management-gdpr-and-integrity-how-these-link-together/>
- Marušić, A. (2023). Evidence-Based Research Integrity. In E. González-Esteban, R. A. Feenstra, & L. M. Camarinha-Matos (Eds.), *Ethics and Responsible Research and Innovation in Practice: The ETHNA System Project* (pp. 173-187). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-33177-0_11
- Massachusetts Institute of Technology Office of the Vice President for Research. (n.d.). *Research Misconduct*. <https://research.mit.edu/integrity-and-compliance/research-misconduct#defin>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2007). *Best Practices for Ensuring Scientific Integrity and Preventing Misconduct*. <https://www.oecd.org/science/inno/40188303.pdf>
- Tilburg University. (2023, Dec 7). *Questionable research practices (QRPs)*. <https://libguides.uvt.nl/researchintegrity/questionable-research>
- World Health Organization (WHO). (n.d.). *Misconduct in Research*. <https://www.who.int/about/ethics/code-of-conduct-for-responsible-research>

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). *ระเบียบวิธีปฏิบัติมาตรฐาน คณะกรรมการจริยธรรม งานวิชาการและงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. https://www.research.chula.ac.th/wp-content/uploads/2022/07/1.2_18.07.2022.SOP_.pdf
- ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *จริยธรรมการวิจัย*. <https://www.nstda.or.th/home/introduce/research-integrity/>
- ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2566b). *หลักสูตรเรียนรู้ออนไลน์ เรื่อง มาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย*. <https://elearn.career4future.com/course/artificial-intelligence-ethics>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2565). *ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีว่าด้วย ประมวลจริยธรรม*. <https://ethics.kmutt.ac.th>
- สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565) *ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยทั่วไป พ.ศ. 2565*. <https://www.nxpc.or.th/content/law/8061>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2555). *จรรยาวิชาชีพอิจัยและแนวทางปฏิบัติ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). *ประกาศสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เรื่อง แนวปฏิบัติการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม สำหรับผู้วิจัย*. <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/ori/docs/20201021-research-integrity-guidelines-for-researcher.pdf>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2562). *แนวทางการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). *ระเบียบสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยและการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย พ.ศ.2563*. <https://www.nstda.or.th/home/introduce/research-integrity/>

ภาคผนวก

สื่อ/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมการวิจัยสำหรับศึกษาเพิ่มเติม

ชื่อเอกสาร	แหล่งที่มา
หลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์ (E-learning) มาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย (Research Integrity)	https://elearn.career4future.com/courses/ri/
จริยธรรมการวิจัย 01 (Research Integrity 01)	https://elearn.career4future.com/courses/research-integrity/
จริยธรรมการวิจัย 02 (Research Integrity 02)	https://elearn.career4future.com/courses/research-integrity-02/
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Research Ethics)	https://elearn.career4future.com/courses/human-research-ethics/

ชื่อเอกสาร

แหล่งที่มา

จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์
(Artificial Intelligence Ethics)

<https://elearn.career4future.com/courses/artificial-intelligence-ethics/>

การบันทึกข้อมูลงานวิจัย

<https://elearn.career4future.com/courses/researchrecordkeeping/>

การมีชื่อในเอกสารเผยแพร่ทาง
วิชาการ

<https://elearn.career4future.com/courses/authorship/>

ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกี่ยวข้อง
กับงานวิจัย

<https://elearn.career4future.com/courses/coi/>

ชื่อเอกสาร

แหล่งที่มา

แนวปฏิบัติ/คู่มือ/แนวทาง

คู่มือการบันทึกข้อมูลงานวิจัย

<https://www.nstda.or.th/rqm/guidelines.html>

แนวทางการเผยแพร่ผลงานทาง
วิชาการ v1.1

<https://www.nstda.or.th/rqm/guidelines.html>

Factsheet/infographic

การบันทึกข้อมูลงานวิจัย

<https://www.nstda.or.th/rqm/factsheet-infographic.html>

การมีชื่อในเอกสารเผยแพร่วิชาการ

<https://www.nstda.or.th/rqm/factsheet-infographic.html>

ผลประโยชน์ทับซ้อน

<https://www.nstda.or.th/rqm/factsheet-infographic.html>

ฝ่ายพัฒนาคุณภาพและจริยธรรมการวิจัย (QRI)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

โทรศัพท์ 0-2564-7000 ต่อ 71843-71844, 71834

e-mail: QRI@nstda.or.th